

Divadelní
Biblioteka.

Vydává

Jaroslav Pospíšil.

Svazek 54.

Obsahuje:

Tartufe.

Bál se trichin.

Na zdar důstojného!

 V Praze.

Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.

1866.

TARTUFE.

Veselohra v pěti jednáních od *Molièra*.

Dle Schmidtova zpracování zčeštil **Em. Züngerl.**

Bál se trichin.

Dramatický žert v jednom jednání

od

Antonie Melišové-Körschnerové.

Na zdar důstojného!

Dramatický žert v jednom jednání

od

Em. Züngla.

V Praze.

Tisk a náklad Jarosl. Pospíšila.

; 1866.

1720390

Tartufe.

Veselohra v pěti jednáních.

O s o b y:

Orgon.

Elmira, jeho druhá choť.

Ludvík, } jeho děti z prvního manželství.
Marie, }

Paní Pernelle-ová, jeho matka.

Cleant, Elmiřin bratr.

Valère, Mariin milenec.

Tartufe.

Dorina, komorná.

Loyal, úřední sluha.

Policejní důstojník.

Stráž.

Děj v pokoji Orgonově.

Jednání první.

Výstup 1.

*Pernelle-ová. Elmira. Cleant. Ludvik. Marie.
Dorina.*

Pern. (napřed belhajíc). Pryč musím, pryč —

Elmira. Bože, jaký to spěch!
vždyť nikdo vám nemůže postačit!

Pern. Tím lépe; s vámi nechci déle být.

Elmira. Kdož pak vám ublížil jen z nás tu všech,
že chcete pryč?

Pern. Vy můžete se ptát?

Necháte kázat mne a hubovat
nadarmo — nikdo mne tu neslyší,
a každý mne tak málo v úctě má,
jako bych byla nějaká ničema!

Dor. Já myslím —

Pern. Ona slečno Hleleho
musí svůj nos strkati do všeho.
Dělala své a nemluvila než
až někdo k mluvení ji zavolá.

Lud. (kvapně). Aj, babičko —

Pern. Ty hlupec jsi a zůstaneš —
toť píseň o tobě jest do kola.
Jsi prostořeký ažaž k zoufání,
a mluvíš pořád jako ze spaní.

Marie (něžně). Prosím —

*

Pern. Hle ovčička zas jedna z těch,
jež by nás brekem přemluviti chtěly,
kdybychom to už dávno nevěděli,
že tiché vody nejvíc lámou břeh.

Elmira. Ale matinko — šetřte přece dech!

Pern. Vy, paní dcero, měla byste víc
s příkladem dobrým jiným chodit vstříc,
jak první moje dcera činila.
Dej jí Bůh nebe! Mělať ráda nás,
spořila, nedbala na šat ni kvas;
vy pak byste se stále fintila,
chodíte jako ňáká kněžna již!
Odpusťte, leč to na srdci mi tíž!
nebť žena, která muži jen chce žít,
nemusí v kmentu se ni v zlatě skvít.

Cleant. Považte, paní, jen —

Pern. Ó dost již, dost;
lidé sic chválí vaši učenost
a rozum (od srdce vám toho přeji),
nebť lidé ve všem rádi přehánějí —
leč kdybyste mým zetěm, pane, byl,
přes práh byste mi víc sem nevkročil.
Světácké svoje zásady a zvyky
měl byste krýt před svými učeníky.
Vidíte, že se mluvit nebojím
a ráda, co mne tíží, vypovím.

Lud. Ba ovšem, váš Tartufe —

Pern. To bohabojný muž,
jemuž každý svou spásu svěřit můž'.
Hluboko raní mne to do srdce,
když hlupec, jako ty, jej tupit chce.

Lud. A máme trpět, by ten pokrytec
nás dospělé mistroval věčně přec?
Nemáme žádné dojít radosti,
když se nezlíbí jeho milosti?

Dor. Ba, podle jeho moudrých kázání
je zločinem již pouhé usmání,
onť kárá nejčistší i srdce vzdech.

Pern. Leč spravedliv je přec ve věcech všech.
Což nechápete, že ten bohumil
by rád vás všechny k spáse přemluvil
a k cnosti jen? Jej ctít a milovat
měl by vás otcův příklad vzbuzovat.

Lud. Ne, babičko, bych toho já rád měl,
nemůž' mne ani otec přinutit,
a kdybych zdánlivě i chtěl
jen slovo k jeho chvále vykřít,
studem bych za lež tu se pozarděl.
Známt' všechny spády toho pokrytce,
a pakliže mne hodně rozzlobí,
pak před celým to světem jednou zví,
jak cnosti jeho ctím já velice.

Dor. Ba věru je to úkaz smutný dost,
že sem se vedral onen drzý host
a ve vaší se přízni usadil.
Vždyť neměl ani kusa kabátu,
a teď nadělá takých ciráťů,
jak by již pánem v celém domě byl.

Pern. Vy nestydatci strašní! Věřte mi,
má duše cítí to a dobře ví,
že jinak by ten dům váš vyhlížel,
kdyby v něm svatý muž ten vládnout směl.

Dor. Ten svatý muž! Ba v skutku by to byl,
kdyby jen hřích a šalbu odhodil.

Pern. Ó rouhači! že vám čte levity,
chováte hněv mu v srdci ukrytý.
Onť vaší spáse jen se věnuje,
poněvadž cnost nadevše miluje.

Dor. A proto nechce také svatý ten,
by k nám byl někdo cizí uveden?

Má každý, jenž by nás chtěl navštívit,
již nepřítelem cnosti, Boha být?
Mám-li se upřímně já přiznati,
jen žárlivost v tom mohu hledati.

(Ukazuje na Elmiru.)

On mladou paní chce jen vidat sám!

Pern. Ó mlčte, zlobozi! nebť pravím vám,
již celé sousedstvo jest v úžasu
nad množstvím vozů, jež se střídají,
a pestrým davem oněch fulpasů,
jenž dole u vrat na ně číhají
a nad každým si žert svůj projeví.
Jáť nechci tupit vaše návštěvy,
chraniž mne Bůh! leč řečí o tom dost,
a to již, věřte, budí ve mně zlost.

Cleant. Kdož pak můž' babské klepy zamezit?
a jakým právem můžete vy chtít,
bychom pro bláznů podle přetřesy
i moudrým měli dům svůj uzavřít?
A dejme tomu, že to učiníme,
zdaž posměchu zas od nich nestržíme,
že hrajeme dle jejich partesy?
Jsouce si vědomi své nevinny
můžem i se závistí v boj se dát
a nechati ty podle zlosyny
na babskou jejich hudrovačku hrát.

Pern. Ovšem, to jsou ty krásné pohádky,
jež paní dceři med jsou přesladký;
v ty věříte a spoleháte jen
a nikým nedáte se přemluvit.
Však zde mohu já stejné právo mít,
a protož pravím vám, že v onen den,
když syn můj Tartufa do domu vzal,
svůj nejchytřejší kousek vykonal.
Jej samo nebe dolů seslalo,
by duše vaše zkáze vyrvalo;

by vám, jež světa břích byl oslepil,
 on štítem, světlem, spasitelem byl,
 ježž máte milovat a zbožně ctít
 a moudrou radu jeho v úctě mít.
 Co praví on, jest pravdou od věčnosti,
 nebť bály, divadla a společnosti,
 to vše jen světa vynálezy jsou,
 jež duše v síť ďábla stahujou.
 Tu zbožné slovo z úst vám nevyjde
 a bohaprázdná řeč jen koluje;
 na zkázu víry zná každý svůj tón,
 a zkrátka, jak to Tartufe jmenuje,
 je v skutku to jen — pravý Babylon,
 kdež na rozum i cnost se vede hon.
 Vím však, že marně se tu namáhám
 a hluchým uším písmo vykládám.
 Nuže, bez loučení — buď tak neb tak —
 kdo mne zde spatří zas, má bystrý zrak.
 (Odchází; za ní Elmira, Marie a Ludvík.)

Výstup 2.

Cleant. Dorina. Ku konci *Ludvík.*

Dor. Tu slyšte sám, takové rozpravy
 jsou teď náš denní chléb —

Cleant. Toť bez hlavy!
 takého zrádce ctít!

Dor. Ač podivín
 již matka jest, horší přec ještě syn:
 on, jindy muž tak zdravých náhledů
 a přítel svých i nás i sousedů —
 co lstivý Tartufe jej však obludil,
 na srdci se i mozku zastudil;
 Tartufa jen za hodna úcty má
 a nad svaté jej výše chválit zná;

u stolu matku, ženu pomíjí
 a nejlepším jej vínem opíjí,
 nejlopsi sousta kráji jemu sám
 a jako dítě raduje se vám,
 když, co přec velmi snadno dovede,
 pan Tartufe za tři jí při obědě.
 Při každém mrknutí radí se s ním,
 jak s ministrem neb tajným radou svým.
 Též zřela jsem od pána mnohokrát
 pro chudé prý jej velké sumy brát.
 Onť vůbec vším, a jeho pokrytství
 nás uvalilo v podlé otroctví;
 on každé slovo, ano každý hled
 zatracuje a pánu naposled
 co pekla zplozence nás představí.

Lud. (vstoupiv, ke Cleantovi).

Dobře jste udělal, nás zanechat —
 babička zůstala na schodech stát
 a dlouhé kázání k nám měla zas.
 Tatínek jde, ten nevidí mne rád.
 Užijte času jen, prosíme vás,
 by Valère směl si naši Marii vzít;
 onť hoden jí, a račte pomyslit,
 jak sestry jeho já si vážit znám;
 jen bojím se, že našim úmluvám
 se domácí náš svatý protíví,
 jemuž se naše blaho oškliví.
 My štěstí své vám v ruce klademe
 a otci raděj z cesty půjdeme. (Odejde.)

Výstup 3.

Orgon. Cleant. Dorina.

Orgon. Aj, milý švagr náš! Jak je? jste zdráv?

Cleant. Buď Bohu dík a vám i za pozdrav.

Těší mne, že vás opět spatřuji.

Jak na statcích daří se úroda?
jak víno? ovoce?

Orgon. Hned zprávu dám;
odpusťte jen, že dříve sám se ptám.
Dorino, nestalo zatím se vám
nějaké neštěstí neb nehoda?
je zdrávo vše?

Dor. Ach, hned ten první den
byl křečí panin spánek pokažen.

Orgon. Tartufe přec —

Dor. Těžkým spánkem překonán,
jest od stolu na svoje lůžko dán,
kdež chrápaje až k ránu bílému
pokojně hověl tělu milému.

Orgon. Ten ubohý!

Dor. Lékař byl přiveden,
jenž krve pouštěním ji léčil jen.
Paní se dlouho tomu bránila.

Orgon. Nu a Tartufe?

Dor. By v bázni nebyla,
ji vzbuzoval a misku držel sám,
nechtě tu službu přenechatí nám,
při čemž, by krve proud se prudčej hnal,
rukou jí celé rámě oběhal.

Orgon. Ten dobrý muž!

Dor. Panička měla spát:

Orgon. Nu a Tartufe?

Dor. U lože zůstal stát
a přes moc jí, ač nechtěla to mít,
chtěl čelo, tvář i rámě osušit.
K večeri pak jenom tak na pospěch
sněd malou koroptev po jiných třech
a přitom, že byl trochu roztržit,
zkusil tokajské z plné láhve pít.

Orgon. Ten dobrý muž!

Dor. Pak Ave zabručel,
a opět spánkem zotavit se šel.

Orgon. Ten zbožný muž!

Dor. Paní již není nic.

Orgon. Nu a Tartufe?

Dor. Ten tloustne víc a víc;
den ode dne nadýmá se mu tvář
a jeho nos vydává svatou zář.
Však nebylo by, pane, dobře snad,
bych odešla již paní vyhledat
a sdělila jí šťastný návrat váš?

Orgon. Ano, věru, to dobře uděláš;
a jemu též o mně již zprávu dej —
že on ji uzdravil, v to víru měj.

(Dorina odejde.)

Cleant. Ta malá čarodějka žertuje
a právem straku vám kdes maluje.

Orgon. Kdybyste věděl jen —

Cleant. U ďasů všech!
zdaž není pitomost to k zbláznění,
když muž, jak vy, v pokrytce tenatech
se chytit dá a není k spasení?
tak zcela zmámen pak, že nepomní,
čím k rodině jej váže svědomí.

Orgon. Tuť patrně, že neznáte jej ani.

Cleant. Já neznat jej?

Orgon. Ba, ani žádné zdání!
jinak byste o něm nesoudil tak,
leč klaněl se mu v prachu naopak.
Onť je vám muž — to muž, jež ctít
mé srdce nemůž' dost ni velebit;
slova jeho v mé duši poklid rodí
a světských pout mne povždy osvobodí,
jím vidím svět ve pravém světle jen.

Již nic nemůž' mně víc jej odejmout,
a bytby všecko mělo zahynout —
mne spasit můž' jen zbožný rádce ten.

Cleant. Jak křesťanské to věru smýšlení!

Orgon. Ó vy nemáte ani pomnění,
jak v srdci mém se on mi zakotvil,
je řečmi, skutky svými vydobyl.
Kdykoli jsem do chrámu přišel vám,
on u stolice mé již čekal tam;
se zbožným pozdravem dál posedal
a píseň v knize mé mi vyhledal.
Onť slovo Boží zdál se hltati
a pěstí v ňader hloubi vtoukati;
při každém slovu pak, jež váhu mělo,
zrakem se ptal, zdaž v srdci mi utkvělo.
Jak zbožně jen se díval k nebesům!
Po mši opouštěje pak Boží dům
u dveří dal mi vodu svěcenou
a zástupem se tlačil přede mnou,
nedbaje zdaž ublíží někomu,
až šťastně jsem se dostal do domu.
Odvážil jsem se drahuou za dobu
hrst drobných do ruky mu vtlačiti;
on zarděn zdál se tomu diviti
a vrátil je; až když jsem jedině
jej prosbami, by vzal je, přidržel,
část nejmenší z nich sobě podržel
a ostatek dal druhé chudině.
Mluvil jsem často s ním, svěřil jsem mu
větší sumy k účeli dobrému,
jež svědomitě on vždy rozdělil.
Dnem po dni víc mou přízeň zvětšoval;
abych pak s ním se Bohu věnoval,
v svůj dům jsem přístup jemu udělil;
toť samo nebe vnuknutí mi dalo,
a tiché blaho ke mně zavítalo.

On všechno lépe spořádati zná,
 povi, co špatně z nás kdo vykonná,
 a všem nám čisté mravy vštěpuje;
 on ženu mou i všady stopuje
 přísněji nežli já a oba nás
 varuje otcovský ten jeho hlas,
 když drzé holobrádků pohledy
 po jejích vнадách jdou na výzvědy.
 Nejprísnějším je k sobě samému
 a ve všem vede se jen k dobrému;
 pro maličkost činí pokání hned.
 Onehdy všecek zoufalý vám byl,
 když komára, jenž na nos mu byl sed,
 v náhlém rozčilení byl zahubil.

Cleant. Toť blbství! což jste celý zpitoměl
 a bláznem mne i udělati chtěl?

Kdož moudrý pak —

Orgon. Ano, tak mluví svět;
 i vy jste bludem jeho pokažen.

Cleant. Pokrytci *zatracovat* znají jen;
 jen slepce chtějí kolem sebe mít
 a tupí ty, kdož jasně chtějí zřít;
 za *zbožnost* však jich tváře šklebení
 přec moudrý nikdo míti nebude.
 Bůh sám na srdce jen, ne vzezření
 hledí a vzdechy lhářů přechudé.
 Pravá jen cnost a zbožnost upřímná
 se nechlubí, leč skromně mlčet zná.
 Či platí stín víc nežli skutečnost?
 Nebude svět se nikdy studem rdít,
 že pokrytství za zbožnost mohl ctít
 a podle šibalství za poctivost?
 Člověk je věru divné stvoření:
 s *rozumem* v stálém žije brojení,
 jenž víže jej a nedá mu, by snáze
 překročil pravdy, cnosti, práva hráze.

Nejkrasší dary přírody si tím,
že věčně přepíná, jen zhanobí;
od pravdy vždy zas v blud se pohrobí.
Tolik jen, pane švakře, prozatím.

Orgon. Ba, všechno musí vám jen mlčeti,
neboť vy jste učený a moudrý pán
a pravda u vás má jenom svůj stan;
vám proroci musí se klaněti,
stará i mladá moudrost zalézt v kout,
každý pak z nás je proti vám jen bloud.

Cleant. Tím nejsem já, a též nechtěl jsem snad,
že by kdo slepě měl mne poslochat.
Mé celé snažení, má píle jen,
by od muže vždy šat byl oddělen,
od stínu pravda pak se různila,
a lest ni lež víc moci neměla.

A v pravdě, švakře můj, podobně vám
i já jen čistou víru v účtě mám,
rozumnou zbožnost, vroucí modlení
a při něm pravé cností nadšení.

Kdo můž' pak chladnou krev svou zachovat,
když pokrytství a špinavost a lest
se všim co nám jen svato jest
chce v drzém posměchu si zahrávat?

Takoví lotři, jenž se vkrádají
v kruh rodin, lehko vám se poznají,
jak ti, jenž v pravdě zbožni, enostni jsou,
též, Bohu dík, se zhusta naleznou;
tí nikdy však z plného útrobí
se činy svými nahlas nechlubí;
též nikdy na soudce si nehrají
a zbloudilé jen proto hledají,
by získali je dobrým příkladem.

Těm, pane švakře, jsem já přítelem.
Tartufa z jiné ale stránky znám;
vy pak jste slepým jeho ctitelem.

Orgon. Dlouho-li vás ještě poslouchat mám?

Cleant. Již dost!

Orgon. S Bohem!

Cleant. Jen slovo! Pan Valère —

Orgon. Teď ne!

Cleant. Vy jste mu kdysi slovo dal,
že Marii dostane.

Orgon. Ach ano!

Cleant. Chtěl,
abych vás na to upamatoval.

Orgon. Dobře!

Cleant. Vy sám jste určil prý i den —

Orgon. Vim, vim!

Cleant. Což nechcete?

Orgon. Jáť myslil jen —

Cleant. Že byste v slovu jemu státi měl!

Orgon. Možná!

Cleant. Co bych mu řek'?

Orgon. Co byste chtěl.

Cleant. A vy, co vlastně chcete určitě?

Ano neb ne?

Orgon. To pozděj uzříte. (Odejde.)

Cleant. To nechce jít. Teď jim to vypovím,
co pořídil jsem s otcem bláhovým.
Kdož by to řek', že muž, jenž lidi zná,
se takým bidníkem okouzlit dá? (Odejde.)

(Opona spadne.)

Jednání druhé.

Výstup 1.

Orgon. Marie. Později Dorina.

Orgon. Pojď, Marie, pojď! Mám mnoho na srdci,
co o samotě tobě říci chci.

Marie. Zde sami jsme; již víc než hodina
tomu, co spáti šla i Dorina.

Orgon. Nuže, já v tobě shledal dosavad
vždy dítě poslušné; rovněž ty snad
uznáváš, že jsem dobrý otec tvůj.

Marie. Za to ti, otče, dik i život můj!

Orgon. Dobře; mohu se na to spolehat?

Marie. V poslušnosti nedám se překonat.

Orgon. Nuže, co soudíš o Tartufovi?

Marie. Co já —

Orgon. Ano! k čemu to zdráhání?

    Odpověz přímo na mé vyzvání!

Marie. Já —

Orgon. Nuže, mluv!

    (Dorina objeví se v pozadí.)

Marie. Soudím tak jako vy.

Orgon. Ty mluvíš jako dobré dítě vždy.

    Nuž přidej jen, že v celém ve světě
lepšího nad něj muže nekvěte,

a že bys šťastna byla docela,
kdybys jej vzítí sobě musela.

Marie. Pro Bůh!

Orgon. Co to? Mluv!

Marie. Snad jsem, otče, vám
špatně rozuměla —

Orgon. Jáť mluvívám
zřetelně dost! Jen nebuď dítětem
a mluv —

Marie. Mám říci před světem,
že za šťastnou bych snad se uznala,
kdybych jej za manžela dostala?

Orgon. To za těžko ti jest?

Marie. Ach, otče, tak,
že nemohu. Toť lež by byla!

Orgon. Jak?

Pravdou musí to být, když řeknu já,
co otec tvůj, že je to vůle má.

Marie. Ty moci, otče, takto poroučíš?

Orgon. Já chci a žádám, by ten mužů král
tebou se členem mého domu stal.

Slyšíš? (Shlédnuv Dorinu.)

Co ty tu opět morousíš?

Dor. (postoupí ku předu). Já poslouchám.

Orgon. Kdo ti to nařídil,
ty všezvědo?

Dor. To vy jste teď nebyl.

K paní jsem slečnu měla zavolat,
tu musela jsem dříve vyhledat.

Orgon. A proč jsi mlčela? Poslouchala's —

Dor. Nu ano, nechtěla jsem bouřit vás.

Ostatně vím to všechno dávno již;
kolujef pověst o tom dál i blíž,
již jsem jen dosud věřit nechtěla.

Orgon. A kdyby svatba v pravdě být měla —

Dor. Nemožno! Všem se chutě vysměji,
kdož podobné mi třesky sdílejí,
ano já nevěřím to ani vám.

Orgon. Však uvěříš, to já ti přísahám.

Dor. Až zítra snad!

Marie. Otče, ty v skutku chceš —?

Dor. Nevěřte tomu, toť je pouhá lež!

Tartufe se nikdy vašim nestane.

Orgon. Kdy drzý jazyk tvůj as přestane?

Mlč nebo jdi, prv než se rozzlobím

a proti vůli své tě vyhodím!

Dor. Nu dobře — však my věříme. Avšak

pro vás tím hůře bude to jen tak.

Kdož bude vás pak dále ještě ctít,

vás za dobrého toho otce mít,

za nějž vás v celém městě každý měl,

kdybyste s dcerou takto jednat chtěl?

Orgon. Dorino! dlouho již tu v domě mém

se rozhoduješ v právu nepravém;

déle to netrpím!

Dor. Vždyť slabi jsme,

a slabost nikdo za zlé nevezme.

Však v pravdě již a přímo pravím vám:

řekněte jen, jak o vás smýšlet mám,

když slovu svému takto nevěren —

ruku své dcery milé, jediné,

na posměch poslušnosti dětinné

tomu dáte, kdo jí tak nehoden?

Orgon. Co nehoden? Snad že je chudobný?

Nechť chudý jest, onť přece ctihodný.

A odkud viš, pověz, ty darebo,

že pan Tartufe je z rodu nízkého?

Vímť přece sám, že v jeho otčině

Tartufové jsou v přízni vládkyně,

ano i šlechtě smí se rovnati.

Dor. A tím chlubí se muž ten přesvatý?

Vsadím se, že to pouhá lež a klam,

již pokrytec ten sobě vymyslíl,

by snadněji se dostal k srdci vám.

Ten zbožný chudás v skrytosti jen žil,

a přesvědčen, že země poklady

i krásy lesk jsou pekel úklady,

kdykoliv může, o nich mluví jen

jako by ošklivostí naplněn;

v srdci však zcela jinak vypadá,

jež licoměrně světu skrývat zná. —

Však vím, že nerad slýchá to můj pán,

když Tartufe jeho má být pokárán;

nuž, chci jen o slečince mluvit.

Zdaž není hřích to děcka zabití?

Dřív schválit co si sama zvolila

a dovolit, by s tím se spojila,

pojednou však zas nazpět slovo brát

a s blbým lhářem k oltáři ji hnát? —

Považte sám, co z toho pochází,

co sňatek z donucení sprovází:

že ženy muže pak nenávidí

a podvádět je nic se nestydí;

že vina pak před Bohem, před světem

lpí na původci sňatku prokletém!

Pak ale pozdě již se z hříchu kát

a nad neštěstím dítek naříkat.

Orgon. Ovšem, od tebe já se přiučím,

co s dítkem svým dělati mám a smím.

Dor. Věřte, že kdyby můj to úkol byl,

jistě by každý cit můj velebil.

Orgon (k Marii). Dítě, slyš mne, ne tuto všetečnou.

Valèrovi já slib dal sic; však teď,

že hráč jest zprávu o něm slyším zlou;

on prý již z mládí pustý život ved,

v kostele není v týdnu k spatření!

Dor. Tím pilněj v neděli tam chodí však,
ne by se vidět dal shromáždění,
jak jiný snad —

Orgon. Budeš-li mlčet pak?
(K Marii.) Tartufe, to věř, jest muž jak býti má.
On svět je tvůj, ty jeho jediná;
co chceš, z něho si můžeš udělat.

Dor. Jen nic dobrého — to chci přísahat.

Orgon (k Dorině). Což nelze tobě ústa uzavřít?
kdy budeš mlčet již?

Dor. Až budu chtít!

Orgon. Co tobě jest po našich záměrech?

Dor. Kdož chladným zůstat můž' u ďasů všech?
Mohu já za to, že vás ráda mám?

Orgon. A já si lásku tvou zapovídám!

Dor. I slečnino mně štěstí na srdci.

Jak bude o tom mluvit celý svět?

Orgon. Již mlč a jdi, ty zmije! — Já to chci!

Dor. Hleďme, tak zbožný pán a hoří hned!

Orgon. I svatý sám by nad tím zlostí puk'
Pravím ti, jdi aneb již ani muk!

Dor. Již mlčet chci, však myslit budu dál.

Orgon. Budiž, jen hleď, by jazyk při tom spal.

(K Marii.) Viz, dcero má! já muže chci ti dát,
jak může kdo jen ve světě si přát.

Rci sama jen, zdaž není hezký pán —

Dor. (pro sebe). Ano, pravda! krásný to pavián!

Orgon. Uprímný, zbožný, s tělem s duší tvůj —
tvé spásy žádostiv!

Dor. Ó Bože můj!

Orgon. Již zas?

Dor. (pro sebe). Ta slečna dobrá, ubohá —
vždyť také přece z masa, z krve jest!
Ona se za obět jim nepodá
a k pomstě své příhodných najde cest.

*

Orgon. Co bručíš zas?

Dor. Nic co by vás se tklo.

Orgon. Nuž, co to jest?

Dor. Hadry a staré sklo!

Orgon. Ta nestyda! ó počkej, vzteklice,
a pocití tíži mojí pravice!

(Chce ji bít; ona se mu směle postaví.)

(K Marii.) Radím ti, dcero má, bys svolila
a s Tartufem se navždy spojila;

on rájem nebi povede tě vstříc —

(K Dorině.) Mluv k sobě zas —

Dor. Již nemám si co říci.

Orgon. Slovičko přec —

Dor. Jenom to poslední:

kéž se vám brzo v hlavě rozední!

Orgon. Věru, s tím tvorem, jež bych roztrhal,

jsem pravý mor si v dům svůj zavolal;

jazyk tak jizlivý, že svatý muž

jej slyše vzteku odolat nemůž'.

Leč, bych se utišil, musím radš jít —

mámeť, dí on, se vášni protivit. (Odejde.)

Dor. Kam se jen, slečno, poděl jazyk váš?

Jáť musela za vás tu harcovat,

vy skroušeně pak jako Tobiáš

nezdála jste se nic pocitovat.

Marie. Ó když to v otci začne kypěti,

co zbývá poslušnému dítěti?

Dor. Vyť mohla jste se v pokoře ho ptát,

zdaliž co otec váš tak slepý je,

že v také jařmo chce vás ukovat;

mu říci, že i dítě poslušné

se s mužem pro sebe jen spojuje,

ne pro otce, a že když slepě tak

jej k Tartufovi táhne sluch i zrak,

nuž s chutí jen, když se mu zalíbí,

nechť ruku svou mu k sňatku zaslíbí.

Marie. Smí dítě takto s otcem mluvíti?

Dor. Nuže, pak Valère ničím není vám.

Marie. Jak můžeš takto mne jen mučiti?

Dor. Jak byste mohla jinak státi tam
a naslouchati otce domlouvám?

Marie. Vždyť přísahám ti, že jej miluji.

Dor. On vás?

Marie. To jeho listy stvrzují.

Dor. A kdyby Tartuse přec měl býti váš?

Marie. Pak pomodli se za mne „otčenáš“.

Dor. (úštěpačně). Nu ovšem! na to jsem zapomněla,
že byste pak hned umřít musela!

Marie. Hle, jak jsi ty! já srdcem tvým chci hnout,
a ty jen žertem bol můj podetnout.

Dor. Mé srdce pro každého soucit má;
nemáme však hned přijít o hlavu.

Marie. Ty znáš mou skrovnou ve všem odvahu.

Dor. Věc vaše pevnou mysl vymahá.

Marie. Pevna jsem též v lásce k Valèrovi;
avšak proč sama jen se bránit mám
naproti tísní vůle otcovy?

Nemůž' Valère své právo hájit sám
a žádat za úmluvy splnění,
já pak se zkoušet jenom v trpění?

Dor. Aj, tam tedy ten žal? Již na mou čest
vidět, že Valère vám jen v cestě jest.

Marie. Ó jak mne soužíš!

Dor. Zdaž to zapřete?

Tartufkou chcete být a budete!

Marie. Mně zlost a litost srdce uhlodá!

(Chce odejít.)

Dor. Nepustím vás! Řcete, co doufat má?

Marie. Víím já to? Od tebe to slyšet chci.

Dor. Zde lepší rada jde, tu zvolte si!

Výstup 2.

Valère. Předešlé.

Val. Ó rcete, slečno, mi, zdaž věřit mám
podivným v domě tomto novinám?

Marie. Jakým?

Val. Že otec slib chce nazpět brát
a Tartufa vám za manžela dát?

Marie. Ta zpráva není bez vsí podstaty —
uzrál v něm záměr onen proklatý
a těžko bude jej mu vymluvit.
Právě tu byl, mou vůli oblomit,
a žádal to od cnosti dětinné.

Val. A vy — což vy?

Marie. To nevím jediné . . . .

Val. To nevíte? Ó pak je vidět již,
že Tartufe vašemu je srdci blíž;
ó dobře tak —

Marie. Jak jste vy citlivý,
a množíte jen cit můj truchlivý.
Já! chtěla vás se ptáti o radu.

Val. Mne? Nuž, já mocí svého úřadu
vám radím bez všech dlouhých výkladů:
vemte si jej!

Marie. V skutku?

Val. Ano, pravím
a tísňe vás i sebe pozbavím —
neboť přání vaše na to čekalo.

Marie. Já vděčně pak tu radu přijímám,
již od vás, pane, se mi dostalo.

Val. Ta volba sluší věru krásně vám.
Ó kdož pak Tartufem můž' také být?
Tomu se musí ovšem z cesty jít;
onť mužem cností nad vše vznešených!

Marie. Tu aspoň má, že šetři přátel svých.

Dor. (pro sebe). Jsem žádostiva věru zvědět,
kam ti as ve svém hněvu zaletí?

Val. To věrnost ta, mně dávno slíbená?

Marie. Poslušnost děcka dřív mně vštípena.

Val. Tu jen za výmluvu jste zvolila,
v svém srdci pak slib dávno zlomila,
když podlý zlosyn ten vám lichotil.

Marie. Mně jedno, jak jste si to vyložil.

Val. Ó že jsem dřív tu zradu neodkryl!

Já věren tak a stálý v lásce své . . . .

Však pomsta má!

Marie. I ta vám volna je.

Val. Jeť srdcí ještě dost, jež cítit znají —

Marie. Ano, na tucty je tam prodávají —

Val. Jáť aspoň dvě již nejmiň sám tu mám —

Marie. Jež v pokoře se budou klanět vám.

Val. To netřeba, jsemť toho nehoden,
však jichžto láskou budu oblažen.

Marie. Ta ztrátu mou vám lehko nahradí!

Val. S těmi se srdce moje poradí
a všemožně si bude přivykat,
by nemuselo pro vás naříkat.

Marie (urážena). Ó jděte již! Jak lehko můž' se
stát,

že, co tu marně dlíte, za ten čas
jiný Tartufe znovu oloupí vás!

Val. (taktéž). Vy chcete, abych šel?

Marie. Ovšem! jděte!

Val. (prudce). Nuže, pak lásku mou si zdvihněte!
Již jdu!

Marie. Jen dál!

Val. (zůstane stát). Však musím říci vám,
že jdu již naposled —

Marie. Na to nedbám.

Val. (jde). Dobře, dobře — jen vizte, že již jdu —
(Obrátí se.) Však ještě jedinou tu otázku:
nebylo to pouhé přenáhlení?

Marie (až k pláči pohnuta).

Já *chladna* jsem při vašem loučení.

Val. Vy chcete?

Marie. Mám to desetkrátě řic'?

Val. Pomněte jen, že nevrátím se víc!

Marie. Já vím!

Val. Nikdy — ba ani za měsíc —

Marie. Nikdy?

Val. Hm!

Marie. Jak?

Val. Voláte mne?

Marie. Já vás?

Jáť myslila, že jste již pryč. Již čas!

Val. (vzdorně). Nuže s Bohem!

Marie. S Bohem!

Dor. (pro sebe). Pakli to já

s nimi na jiné cestě nezkusím,

na věky rozkmoří se obadva. —

Hej! vy! pane Valère!

Val. Nech mne!

Dor. Musím

vás k štěstí nutit vašemu?

Val. Což pak

nevidíš, jak mne urazila tak

ta falešná —

Dor. St! Já vám povídám,

že víc než *kdy* je nakloněna vám.

Val. To nemůž' být!

Dor. (táhne jej v popředí). To *jest!*

Val. Ty neznáš ji!

Marie (pro sebe). Ó strašně se tu se mnou kra-
maří! (Chce odejít.)

Dor. Teď ta zas! Stůjte přec!

(Opustí Valèra a drží Marii.)

Marie. Nač zde ten pán?

Dor. Toť k zbláznění! nesmysl s obou stran!

Val. Ta svéhlavost mne v peklo zažene!

Dor. Teď ten zas uteče! — Hej, slyšte mne!

(Drží oba.)

Marie. Co jenom chceš?

Val. Co žádáš ode mne?

Dor. Teď především se smiřte vespolek!

Val. Vždyť nechce!

Marie. On by k jiným rád utek'!

Dor. (směje se). Toť samá lež!

Marie. Myslíš?

Dor. Teď však jen dál!

Kdyby náš pán nás takto uhlídal —

Marie. Pro Bůh, to nesmí být!

Dor. Nuž ruce sem!

Marie. A proč?

Dor. Jen sem! A vy!

Val. Co v plánu tvém?

Dor. (táhne jej k sobě). Jen blíže, draží moji.

(Složí jich ruce.) Tak —

a k sobě hezky obracetí zrak!

Není v světě lidí tak bláhových

jak ti, co vězí v poutech Milkových.

Val. (dívaje se stranou po Marii).

Tak těžko vám se na mne podívat!

Marie (přes moc k němu se obrátí).

Zaslouží toho, kdo tak nevděčen?

Dor. Jenom ne zase znovu začínat!

Teď třeba jednat!

Val. Ó poraď jen —

Marie. Řekni, co činit mám —

Dor. Teď nutno jest,

ličenou tváří pána s cesty svést.

Čiňte, jak byste chtěla svoliti
a poslušně co on chce činiti.

Val. Tak, tak! tím málo asi uděláme.

Dor. Dost, jen když času zatím vyzískáme.

Val. A což, když zítra již zasnoubení —

Dor. Nic to, zadá se za odložení;

výmluv je tu jako po dešti hub:

tu hlava zabolí, tu dutý zub,

tu zajíc přes cestu nám přeběhl,

neb černý pes si k dveřím ulehl;

tu něco strašně bouchlo v šatnici,

neb obraz se stěny spad v ložnici,

a co je v světě víc těch znamení!

Cleant i matinka též pomohou,

a pak — v to kladu naděj' přemnohou —

i šťastná náhoda vše přemění.

V bouři je každé pírkó spasný trám.

Val. (obejme Marii).

Nuž pomoz Bůh a tato šelma nám!

(Všickni odejdou.)

(Opona spadne.)

Jednání třetí.

Výstup 1.

Ludvik. Dorina.

Lud. Toť aby blesk a kroupy do toho!

Chtěl bych být babcem horším onoho,
jenž před vlastním se stínem v peklo hual,
kdybych svůj záměr skrýval ještě dál.

Teď v brzce vás již skutkem překvapím.

Dor. Jen zvolna, mladý pane, s kordem tím!

Vždyť otec teprv návrh učinil;

- proč byste hned se skutkem provinil,
prv nežli skutečná tu příčina?

Lud. Za krk uchvátím toho zlosyna,
a co mu řeknu — bude věděti!

Dor. Ó chtějte přec mou radu slyšeti! —

Víte, s jakou on povždy čílostí
vše činí, co mu paní poručí,
již ve zvláštní on chová milosti;
to nad ním vítězství nám zaručí.

Paní mne právě k němu poslala,
by rozmluvu s ním maně začala,
a jeho sama chce pak pqužit,
by otce pomohl jí přemluvit.

Ten pokrytec vám právě v bibli čet'
a slzel — snad že něco rychle sněd.

Lud. Ó já mu k smichu chutě nedodám!

Dor. Nic to! jen číňte, jak vám povídám. —
Tam uslyšíte všecko neviděn,
 co se tu bude dít. Již běžte jen!
 (Ludvík odejde.)

Výstup 2.

Tartufe. Dorina.

Tar. (mluví za scenou). Mé roucho kající a provazy
 bedlivě uschovej mi, Gervasi,
 a zatím bav se s Pánem pánů všech.
 Po mně se ptajícím rei, že mám spěch,
 ať chudým nesu dárky sebrané.

Dor. (pro sebe). Ó pokrytství to naskrz prolhané!

Tar. Hle Dorina!

Dor. Aj pan Tartufe!

Tar. Co zřím?
 tyť na trh chodíš s nahým krkem svým!
 Rychle si k zakrytí vem nějaký šat
 a pováž jen, jak bysi lehkó tím
 k pocitům hříšným mohla podnět dát.

Dor. Což by moh' křesťan jak vy horlivý
 též zakusiti pocit škádlivý?

Tar. Mluv skromněji, mám-li tě slyšeti.

Dor. Jen slovo račte dále strpěti.
 Má paní přijde sem dle úmluvy
 a prosí o čest krátké rozmluvy.

Tar. Se mnou? Ó s radostí!

Dor. (pro sebe). Jak rychle ten
 hříšník se ladí k úsměvu!

(Nahlas.) Mně líto jen
 chudých, jenž na almužnu čekají.

Tar. Ach což! ať čekati si zvykají.
 Přijde brzo Elmira?

Dor. Již je zde. (Odejde.)

Výstup 3.

Elmira. Tartufe. Později Ludvik.

Tar. Dejž nebe, pani, všecky dary své
vám k ranním pozdravům mým dětinným.
Víte, pani, že prosbám nevinným,
však ze srdce, nebe jest příznivé.

Elmira. To zbožné přání zbožně cenit znám.
Však prosím, sedněme; hle, židle tam.

Tar. (staví židle). Ty toužebně na nás již čekají.

Elmira. Za úslužnost vaši já potají
jsem velikou vám, pane, dlužnicí.

Tar. (ukloní se). Jste slaba dosud po té zimnici?

Elmira. Ne, Bohu dík! ta rychle minula.

Tar. Ač modlitba má nemůž' uzdravit,
přec vroucně tak mi z duše plynula,
že Bůh nemoh' vás v tísní zůstavit.

Elmira. Tak mnoho jste vy o mé zdraví dbal?

Tar. Ó což bych nebyl pro vás vykonal!
svou vlastní krev, svůj vlastní blahobyť
hotov bych byl vám v obět položit.

Elmira. Váš soucit hrozí z mezí vykročit —
však vroucích diků přece hoden jest.

Tar. Ó kéž bych zasloužil je na svou čest!

Elmira. Slyšte! Hledala jsem jen vhodný čas,
bych kdesi potají zastibla vás —
věc ta se musí v skrytě vyjednat.

Tar. Štěstí, o němž tak často se mi zdálo,
jež nebe však mi dosud nedopřálo,
začíná pojednou se na mne smát.

Elmira. Především žádám, byste přímý byl
a celé srdce své mi odhalil.

Tar. Elmiro, vám, nejkrasší z paní všech,
neměl bych srdce své já otevřít?

Již dávno tají mi to v prsou dech,
že mnohdy nechcete mi důvěřit!

Jen strach o vaše spasení to byl.

Lud. (mezi řečí Tartufovou pootevře dvěře pokojíka
a stojí v nich naslouchaje).

Elmira (potutelně hledíc na Tartufa).

Vím, Tartufe, jaký jste lidumil.

(On posedá blíž a chopí ji za ruku, již tiskne.)

Aj, aj, to bolí!

Tar. Odpusťte mi jen —

mne cit přemoh' — byl jsem tak opojen!

Kdož může za svůj cit?

(Posedne ještě blíž.) Jak krásný šat
a celá bytost plna kras a vнад!

Elmira. To příliš chvály jest —

Tar. Jaká to síť!

i pavučina musí těžší být!

(Sáhá na šat, jež má na krku.)

Elmira. Aj, Tartufe, vyť věru hrajete

s marností mou. Pro to já nejdu sem.

Došla mne zvěst, že pán můj v slovu svém,

jež dal Valèrovi, již nechce stát

a Marii vám chce za manželku dát.

O tom chci od vás pravdu slyšeti,

již na svou čest mi dejte věděti.

Tar. Pravda; již mnohokrát on započal

a zdaleka se o tom zmiňoval.

To není však, po čem má touha jde,

mne jiné kouzlo vábí v kruhy své.

Elmira. Ovšem — vyť pohrdáte světem tím.

Tar. Ne naskrze! nebť vládne srdcem mým

těž mnohdy cit, jež nelze potlačit.

Elmira. Tím lásku k nebi chcete naznačit.

Tar. Ano — leč láska k Neskonalému

nevadí v lásce k dokonalému;

i smysly dány nám, a právem jen
můž' každý z nás být krásou okouzlen.
Vy, jež jste dílem jeho mistrovským,
Elmiro, vy, nejkrasší z jeho dcer,
jste srdceborným, čárným kouzlem svým
i svatého musela změnit směr.

Mne celého jste na rub zvrátila,
mé blaho již i spása má i čest
od vás jen závisí — jen u vás jest!

Elmira. Váš návrh, Tartufe, mně lichotí;
jen divím se, že taký zbožný muž
tak světských myšlenek se chopit můž'.

Tar. Což zbožný muž i lidskost odhodí?
Když v něm tak mocná touha zaplane,
zdaž čas mu k chladné mysli zůstane?
Ó krásná ženo! Nejsem andělem,
a má-li kdo tu čeho litovat,
jste vy to jen v čarovném kouzle svém,
že nelze jemu srdcem odolat!
Já modlením-i postem umořen
jsem vnitřní zápal marně množil jen.
Ó kéž byste se svoji výšiny
mně lásky hled seslala jediný!
pak každým dnem bych novou vám vždy zář
oběti vděčné kladl na oltář.

Elmira (vstane). Zúmýslně jsem vás poslouchala
a srdce vaše zcela poznala.

Divím se jen, že nenapadlo vám,
jakou to jámu jste si kopal sám;
že, řeknu-li teď muži slovo jen,
jste navždy z přízně jeho vyhostěn.

Tar. (zaražen). Ó nikoliv! Tvá duše spanilá
netresce hned, kdy jiná chybila.
A váže-li tě takto povinnost,
měj se slabostmi jiných shovění —
zdaž každý z nás nemá jich dost a dost?

Což nejsme všickni lidmi stvořeni?
 Paní tak moudrá nemůž' zatratit,
 že nejzbožnější křesťan v modlení
 dal v čarovné se síti polapit.

Elmira. Žádná jiná by vás tak lacině
 nepustila; já vám však slíbím přec,
 že nezví muž, jaký jste zločinec,
 když také vy přísáhnete mi hned,
 že sňatku Valéra a Marie
 postavil jste se v cestu naposled.

Lud. (vyřítí se ze svého úkrytu).
 Ne, matko, ne! tu pekel osnovu
 nezamlčím já uchu otcovu!
 Dobrá mne hvězda moje vedla sem
 do toho pokoje, kdež jsem o všem
 z krásných se jeho řečí dozvěděl.
 Z vlastních teď jeho úst já důkaz mám,
 jak ptce mého drze podváděl.
 Za svědka беру vás! Ta zrada pak
 i nevděčnost otevřiž otcí zrak,
 a Tartufa za krátko město celé
 bude za pekla míti vývrhele.

Elmira. Nech, synu, jen! Jáť trvám v naději,
 že podlých spádů těch on zanechá
 a z hříchů svých na pokání se dá.
 S tím se mu také jen odpouštějí.
 K čemu ten křik? Tohoť se varuje
 moudrá žena; vždyť nepotřebuje
 chlubiti se tak snadným odporem
 a dětským útoků těch rozborem;
 odbude smělce, jak jí přísluší,
 a pokoj manžela dál neruší.

Lud. Vy za povinnost máte mlčeti,
 mně pak to nelze déle snášeti.

Již dlouho dost on rušil mír tu nám
a proti dětem drze otce štal;
již dlouho dost mu pomstu přísahám,
a blbec *ten*, kdo teď by váhal dál!

Elmira. Ustaň!

Lud. (shlédne *Orgona*).

Hle, tam jde otec náš a pán.

Výstup 4.

Orgon. Předešli.

Lud. Přicházíš, otče, jako zavolán!

Potěš se rozmilým tím příběhem,
ježž viděl jsem já vlastním pohledem!

Nuž věz, co onen svatý muž tu byl
z vděčnosti k tobě matce namluvil:

slyšel i viděl jsem to ohromen,
jak ústy, rukou, okem, opojen
zločinnou náklonnost jí zjevoval

a jaké křivé cesty sledoval,
by šlechetnou tu paní obludil.

Matinka dobrá sice nechtěla,
by láska tvoje o tom zvěděla,

já však to nemoh' v srdci déle svěst.

Nuž, matko, rcete, zdaž to pravda jest?

Elmira (přísně). V čem muž ten proti mně se pro-
vinil,

mně slušelo jen otci vyzradit,
a přes mou vůli že's to učinil,
to můž' ti lásku mou jen odradit.

Já povinnosti své vždy věrna jsem,
a marných křiků nejsem přítelem. (Odejde.)

Orgon. Tu slyšíš sám, jak řekla, že jsi lhář
a podvodník a zrádce, klevetář.

Já vím, že zášti tvoje dlouho již
muže toho —

Tar. Zadrž a nehorliž!
Onť synem tvým! Ó věř mu jen, že jsem
já zločinec a zrádce v domě tvém.

Orgon. Jaká to mysl vznešená! Tu hled,
on sebe sama obviňuje teď,
by tebe omluvil.

Tar. On pravdu děl!
Ty sám už dávno vidět jsi to měl....
Ach! nejsme-liž tak všickni zbloudilí,
že sobecky vše bychom zradili?
zdaž najde kdy se cnost bez poskvrnny?
V tom nebes pomsty důkaz patrný!
Za slabost mou to Boží metla jest,
již v pokoře já hříšný musím nést;
ano i nejhorších mně zločinů
mlčícímu položte za vinu.

Orgon. Jaká to ryzá cnost! Viz, zrádce, pak,
jenž utrhačným chtěl jsi jazykem
omámit mne a v hněvu velikém
jej křivě obvinit — zde patří!

Lud. Jak?
pokrytci tomu, otče, věřit chceš
více nežli nám?

Orgon. Trestu zasluhuješ,
ty lháři bez studu!

Tar. Buď mírný jen
a řekni, zdaž jsi o tom přesvědčen,
že synek tvůj, jen by mne obvinil,
tu křivě řek', že jsem se provinil?
Zdaž nejsi k omluvě mi nakloněn?
Máš o mně takovou ty jistotu,
bys věděl, že já nejsem pokrytcem,

jenž v tváři líce srdce čistotu,
 v duši přec hříchů černých původcem?
 Ty váháš zlé se o mně domnívat.
 Víím, že mne svět za pobožného má,
 však nemůž' svět též klamně soudit snad?
 (K Ludvíkovi.) Jen směle mluv, mé dítě; řekni
 jen,

že zlosyn jsem a zlou že vůli mám —
 já pomlčím, ba věru samotén
 na sebe žaluji, se proklínám.

Orgon. Ustaň, ty šlechetný! prosím tě již!
 (K Ludvíkovi.) Ukrutnice, což pak ho neslyšíš?

Lud. A vy, můj otče, chcete nechati
 se od něho tak za nos tahati?

Orgon. Mlč, kluku!

Lud. Ne! toť věru šílenost!

Orgon (rozkacén, vezme hůl se stolu).
 Bídniče, ještě slovo, a má zlost
 ti z hnátů samých tříštěk nādělá!

Tar. (odejme mu hůl).
 Ó neďávej se hněvem zaslepit!
 ne, milý můj! raději docela
 chci všecko já na svoje bedra vzít,
 než bych mu vlas na hlavě zkřivít dal.

Orgon (prudce). Viz, nevděčniku, jak jsi v hrdlo
 lhal! (Chce na něho.)

Tar. Již prosím zaň tu na svých kolenou,
 ó dej se obměkčit! (Chce kleknout.)

Orgon. Pro Bůh! ty snad
 bys prosit chtěl za zradu strojenou?
 Ne, ne, to nesmí se, nemůže stát!

(Pozdvihne jej napolo, čímž oba přijdou do postavení
 poloklečícího.)

(K Ludv.) Viz, netvore, k čemu ty otce máš,
 jež nevděkem svým ještě pochováš.

*

(K Tartufovi.) Trpiteli, svou ruku mi podej
a na nohy mně opět pomáhej.

(Ludvík běží k otci.)

Ty ne, já *jeho* ruku chtěl jsem jen.

(Tartufe podá mu ruku.)

Ó dik! jsem na dobro já přesvědčen,
odkud to původ má. Velcí i malí
by v domě všecko rádi za to dali,
by mravokárce tebe přísného
vyhnali z středu svého hříšného;
leč navzdor vašemu všech odporu
já novou dám si k srdci závoru
a pevněji ho k sobě upoutám,
anť ruku sestry tvé mu dám.

Lud. V tom *ona* také bude hlasovat.

Orgon. Já nebudu se jí, ni tebe ptát
a důkaz dám, kdo má zde panovat.
Hned ruky své podej mu k smíření
a pros jej v pokoře za shovění.

Lud. Já toho bídníka? Ne! nikdy ne!

Orgon. Jakže? ty protiviš se kázni mé?
a místo smíření mu zlořečíš?
Mně z očí, padouchu, ty navždy již!
 pryč z domu již se navždy vystěhuj
a otcem svým mne více nejmenuj!
já za syna tě více neuznám
a v smrti kletbu svou ti zanechám!

(Ludvík odejde.)

Tar. Ty nevěříš, jak jsi mne polekal.

Orgon. V pravdě jsi také chybu udělal;
 proč uvalil jsi vinu na sebe?

Tys lhal, a každá lež jde do nebe.

Tar. V pokoře jsem jen sebe obvinil;
 suď ty jak chceš — já dobře učinil.
 Avšak tvůj syn —

Orgon. Jest vyděděn. Já sám
celé své jmění v ruce *tobě* dám,
Tyť víš, že dávno již mám příčinu;
proto jsem napsal tuto listinu
a zde ji máš.

Tar. Ó jak jsem překvapen
tvou dobrotou! Měl bych to zrušit sic
a nerad беру jen — však věru víc
bál bych se, kdyby syn tvůj měl to vzít
a věčnou zkázu na se uvalit.

Orgon. Teď po všem již a umru spokojen.
Vím že to k dobrým jenom účelům,
nuzným a zbožným církve přátelům
ty dáš.

Tar. Staniž se podle vůle tvé.
Jen jedno ještě, srdce šlechetné!
By nemoh' svět zas klepy osnovat,
musím Elmiry já se vzdalovat.

Orgon. Ó naopak! ty samojediný
buď strážcem nyní cnosti ženiny.

Tar. Však ona —

Orgon. Já jí sám to vyjevím,
že ty budeš jí stínem střeživým.

Tar. (s úsměvem). Aj, nebojíš se v skutku, příteli,
že podlehnu já pokušiteli?

Tvá žena krásna tak, že anděl sám
by s tíží odolal těm lahodám.

K tomu, co by tu bylo mluvení
o důvěrném tom našem spojení?

Orgon. I pro to, příteli, já radu mám.

Dceru jsem jednou již nabídnul vám;
tu-li za manželku vy pojmete,
pak podezření všemu ujdete. —

Však jednu službu ještě, chcete-li!

Vy víte o mém dobrém příteli

Argantovi, jenž, přepjatcem že byl,
s buřiči v hříšnou hru se odvážil;
však brzy pykal svého třeštění
a v útěku hledal své spasení.

Než na cestu se dal, tu potaji
mně svěřil skříňku, jižto dosud mám,
v níž papíry se, směnky skrývají
a peněz jeho valná část je tam.

Já rád mu sloužil v tom, a nyní již,
kde věci tak se šťastně změnily,
můž' domů on se vrátit opět spíš.

Přísně však, příteli můj přemilý,
se pátrá po každém, kdož k zbouření
své zbraně pozvedl neb k jitření.

Tu sám nahlídnete, co jedině
brozí z té věci mně i rodině.

Nuž radte mi v tom stavu zoufalém.

Tar. Toť věru v rozpaku buď přemalém.

U mne můž' skříň ta bez pòdezření
ujít lakotných drábů slídění;
a ty pak můžeš na to přísahat,
že's neměl v úmyslu ji přechovat.

Orgon. Ty šlechetný by's chtěl — ?

Tar. Ty nevěříš?

Hned sám se o mé snaze přesvědčíš.

Orgon (objímaje jej).

Pojď, anděli, já ti tu skříňku dám.

Tar. Ano, jen hned; jáť pro ni místa mám.

(Opona spadne.)

Jednání čtvrté.

Výstup 1.

Cleant. Tartufe.

Cleant. Ta věc šla daleko. Jak slyšel jsem, mluví se o tom v městě celičkém ne právě k vaší cti. Neb otce tak poštvat proti vlastnímu synovi, že z domu svého pryč jej vypoví a nikdy víc nechce jej znáti pak — po činu takovém co může svět o vás si myslit, o vás rozprávět? Neskoumám, kdo zde právo, pravdu má, dovolte však, bych řeč svou dokončil. Kdyby vás byl i křivě osočil, přec povinnost to byla křesťana, prudkému otce hněvu předejít, ne *víc* ho ještě k vzteku popudit.

Tar. Bůh svědek můj, Cleante rozmilý, jak krotil jsem hněv jeho zpozdilý; z čeho jsem na oko se obvinil, bych vášni jeho přítrž učinil. Já ne, Ludvík jen pomstu hotuje; a že jsem oba marně chlácholil, pak moje ne, leč nebe věc to je.

Cleant. Však smíření a mírnost káže Bůh,
a tomu uzavřen Vašnostin sluch.

Tar. Nuž, chcete vy, abych mu povolil?
Já odpustil a nebe smířeno;
po *tom* však, jak mi ním ublíženo,
neporoučí, abych s ním déle žil.

Cleant. Poroučí snad, byste, co otci jen
v slepém hněvu se rtů se sřítilo,
již v skutek vedl, všecek uchvácen?
na jmění, jež mu právem patřilo,
drzou rukou se sápal rozkacen?

Tar. Nebojím se, že ze lsti, z lakoty
ti, kdož mne znají, kdy mne obviní;
Bůh zří mé srdce plné čistoty
a darů svých hůdným je učiní.
Jeť křesťanů zbožných to povinnost
k tomu hledět, by plachá třestivost
neb blouznění je v rukou nemělo
a s nimi k zlému jenom nespělo,
aneb dokonce kterýs zlosyn snad
neměl prohýřit je a promrhat;
by spíše k činům dobrým, spanilým
užíval jich způsobem zdařilým.

Cleant. Bůh svědkem mým, toť posměch rouhavý!
Kdež psáno jest, že Bůh všelaskavý
vás poručníkem švakra udělal?
Toť jeho věc, kam jmění své by dal,
ne vaše, pane. Jen pokrytství pak,
vystrkujíc pobožné mysli znak,
odváží slabochům se vnutiti
a dítky o dědictví loupiti.
Vy v domě tom jste pouhým hostem jen,
a jiné-li, než syn, jste povahy,
tuť nahlídnete přec, můj předrahý,
žeť hodno, byste couvnul přemožen.

Tar. (hledí na hodinky).

Již tři! a čerta — Bože, chtěl jsem klít!

Odpusťte, musím chudé navštívit. (Odejde.)

Cleant. Jdi, pokrytče!

Výstup 2.

Elmira. Marie. Dorina. Později *Orgon. Cleant.*

Dor. Pomozte nám, pro Bůh,

dobrý pane, ten nevýslovný žal,

jenž slečně naší srdce rožerval,

ztišit a otevřít otce sluch —

po dobrém, zlém i všem, co možno jest.

Pan otec chce — toť hrozné, na mou čest!

by ruku svoji tomu proklatci

Tartufovi beze všech orací

a ještě dnes ku sňatku podala.

Ta nešťastná by pak si zoufala!

Ó radte, jaké pomoci je nám?

Orgon (vstoupí). Ach dobře, že vás tady nalezám!

(K Marii). Viz! nejšťastnější ze všech paniček

učiní tebe tento lísteček.

Nuž hádej, co je na něm psáno as?

Marie (vrhne se mu k nohám).

Můj ortel smrti! Zapřisáhám vás,

pakli jste kdy svou dceru miloval,

pakli jsem nikdy vás nermoutila

a lásku vaši nepromarnila,

byste mi svazek ten nevnucoval.

Právo, jež příroda co otci vám

dala, nemůž' mé blaho vydědit;

či snad to dobré vše, jež od vás mám,

má v loudavý se jed mi proměnit?

Orgon. Já dostojím a nechci slyšet víc!

Marie. Ráda chci Tartufovi darovat,

co z lásky vy mu chcete věnovat —

celé jmění — nechť nezbude mi nic;
 ano, pakli to ještě málo snad,
 přidejte mu co po své matce mám.
 Jen nade mnou se račte smilovat,
 při lásce otce vás tu zaklínám!
 ó raděj v klášteře mě nechte žít
 a o samotě život dokonat!

Orgon. Ne, dcero, již se nedám překonat!
 já nechci otrokem svých dítek být!

Dor. Inu —

Orgon. Ty mlč! s rovnými sobě smíš
 mluvit co chceš, ne se mnou! rozumíš?

Cleant. Má rada známa již: protřít si zrak.

Orgon. Ta nejmoudřejší vždy je naopak.

Leč, pane švakře, tenkrát libuji
 si v tom, že za ni zkrátka děkuji.

Elmira. Jak můžeš však se jen domnívati,
 že všickni jím se dáme stíhati?

Dle toho, co jsi slyšel od syna,
 nevznikla v tobě k hněvu příčina?

Orgon. Já nevěřím, co prvé Ludvík děl;
 kdyby byl pravdu o něm pověděl,
 zdaž bysi byla k tomu mlčela?

Elmira. Neslušno aby žena křičela,
 když hejsek kýs ji sladce osloví,
 a poplach zbudila hned světový,
 jenž hotov vždy je kalit cnosti zář.
 Bláznům takým já chladnou jevím tvář
 a vážně jich se povždy zbavit znám;
 jen vážnou cnost já v pravdě v účtě mám.

Orgon. Já však jen vím co vím a jsem co jsem —
 a zkrátka, setrvám při slovu svém.

Elmira. Jakž pak, kdybys se sám moh' přesvědčit,
 co Ludvík prv chtěl o něm dosvědčit,
 že pravda to?

Orgon. Já sám bych zřítí měl — ?

Elmira. Ty sám!

Orgon. Šašky!

Elmira. Abys se dověděl,
jak Tartufe rád by choť ti odcizil.

Orgon. Ty sníš!

Elmira. A což kdybys to zakusil —
což bysi potom řek'?

Orgon. Já co bych řek'?

Elmira. Ano.

Orgon. Hm, ptaní bláhové! Nic, ani cek,
anť je to nemožné!

Elmiru. Avšak což když
na jisté tebe místo dovedu,
kdež každý z svůdných jeho pohledů
uzříš, sám neviděn?

Orgon. Ustaň mi již!
To nemůž' být, a kdybych tak i byl
já zvědavý, sám bych si nevěřil.

Elmira. Co tím ztratiš? Pakliže obstojí
ve zkoušce, ráda posměch přetrpím.
Však slib mi dej, že z bludu vyhojí
se duch tvůj, pakli nad ním zvítězím.

Orgon. Budiž!

Elmira (k Dorině). Jdi, Dorino, a řekni jen,
že čekám naň. (K ostatním.) Vy všickni jděte ven!
(Cleant a Marie odejdou.)

Dor. Zdaž svůdník ten však neužije lsti?

Elmira. On rád mne má a půjde do pasti.
(Dorina odejde.)

Orgon. Nuž ven tedy s tvým moudrým návrhem!

Elmira. Dobře; teď skryj se tady pod stolem,
pak tiše buď, ani se nehýbej
a neslyšán na všechno pozor dej.

Orgon. Jakže? a proč já pod stůl lézti mám?

Elmira. Chci tomu tak! jeť rozmarem to mým,
a ty's dal slib, že budeš povolným.

Orgon. Nu ano, jen pro Bůh — jak snesu tam
nehýbat se, mlčet a tiše být —

Elmira. Však půjde to, jen rychle jdi se skrýt.

Orgon. Nuže — však v tom mi sama přisvědčíš,
že nemohu již učiniti víc;
vždyť celkem nemám z toho věru nic
než že se o svém bludu přesvědčíš.

Elmira. Možná; možná že ne.

Orgon (pod stolem). Nuže, tu jsem!

Elmira. Slyš nyní dál o poučení svém.

Při všem, co nyní tady počínáme,
nebezpečí žádného nepoznáme;
ty získáš jedině. Zato však já,
by sázka moje byla vyhraná,
sáhnout musím k mrzkému umění
a proti slušnosti a svědomí
na oko přízeň tajnou sdíleti;
však tobě volno jest, to trpěti,
neb libo-li rozprávka přetrhnout
a mne neb jeho v posměch uvrhnout;
jen prudce nevyraz, dokud se ti
on v celé záři své neobjeví.
Slyším že jde. Teď zůstaň v skrytě jen;
mnou bude brzy zrádce odhalen.

Výstup 3.

Tartufe. Předešli.

Tar. Jest pravda, že jste na mne čekala?

Elmira. Ano, můj příteli! Toužím po vás,
bych s vámi mluvila.

Tar. Jaký to hlas!

Jak šťastný jsem, že jste mne volala!

Elmira. Jsouť věci, pane, jak jsem poznala,
jež skrytě jen se dají vyjevit.

Ó jděte, příteli, se přesvědčit,
v předsíni zdaž neb v sálech okolo
na výzvědách tam není nikoho.

Tar. Až ku schodům vše přísně prohledám.

(Odejde.)

Orgon. Tuším, že zlého pranic neshledám.

Elmira. Jen ztrpení! však více uslyšíš.

Tar. (vrátí se). Nikde se nezahýbla ani myš.

Elmira. Nuž slyšte pak! Chceme se domluvit.

Vy sám jste viděl prv, jak popudit
chtěl muže proti mně ten Belial,
že hroznou chvíli mně tím udělal.
Byla jsem příliš zmatena, abych
se mocí sprostila těch klevet zlých;
vsak šťastně z rozpaků vyprostila
mne lehkověrnost mého manžela;
on tak dalek všeho podezření,
že za pravidlo mně to uložil:
kdykoli byste přání vyslovil,
přijmouti vás bez všeho prošení.
Teď můžem častěji se spolu zřít —
já volna pak jsem, vám i důvěřit.

Tar. Ta řeč — odpusťte, paní spanilá,
předtím jste zcela jinak mluvila.

Elmira. Kdy pak nám přec budete rozumět?

Myť musíme přetvářet se a chvět;
při největší i lásce nelze nám
pro chvění, zardění vyznat se vám.
Vy však, nedočkaví a zpyšnělí,
nechápete, co mlčky zjevujem,
že v tichosti vám přec jen slevujem,
co zjevně sleviti jsme nechtěly.
To vše, prosím, uvažte dobře jen
a v důvěře mi buďte nakloněn.

Když konečně jsem na tom stála zde,
by manžel můj dal ruku dcery své
ne vám, leč komu prv ji slíbil již,
což nemohl jste hnedky znamenat,
že tím jen k sobě vás chci míti blíž?

Tar. Když med z tak krásných rtů se může ssát,
o kdož by z blbců tím se nekojil?

Jáť dávno již vám, drahá, vyslovil,
jak srdce mé s vašim je sbratřeno,
jak všecko v tom jen přání sloučeno,
bych vaši vůli jen se podrobil.

Dovolte však — dle toho co se dřív
tu mezi námi stalo — rcete jen,
zdali jsem mohl být tak odvážliv
a doufati, že budu vyslyšen?

Neměl jsem příčiny já k domnění,
že jest to chytré léčky strojení?

Jak mohu věřit tomu úkazu,
nedáte-li mi jiných důkazů?

Elmira. Věru, vy jste až příliš bázlivý.

Mluvím o *duši* jen, však znamenám,
že prudci jste vy svatí zdánliví:
sotva že v dobrotě zjevím tu vám,
že nelze mī vás v něčem oklamat,
již chcete nade mnou tu panovat.

Tar. Duší našich kouzelné spríznění
žádá i srdci užší spojení.

Elmira. Tak lehce zbožna jsem já nebyla;
dětinsky zákonů jsem šetřila
a mněla jsem, že jsou již zrušeny,
když znesvětí je pohled jediný;
jak mohl by to Bůh mi prominout,
jehožto hněvy pro malou i věc
všecky nás měly šmahem zastihnout?

Tar. Nebe to jen, co vás v tom zdržuje?
Ten strach nechť déle vás nesužuje.

Elmira. Však peklo strašně maloval jste přec
a hrůzy jeho děsně líčival.

Tar. Jsou rozkoše sic zvláště vznešené,
jichž aby svět příliš neužíval,
mu v cestu kladem hrozby zostřené.
Však v celku přece, paní spanilá,
jsou věci lhostejné to naporád.
Tu nebe nemůž' to tak přísně brát,
vyslance pak nám míru posílá;
přehlédneť rádo mnohé klesnutí,
k němuž nás čisté vedlo pohnutí.
Rozšířit daj' se cnosti ohrady,
jež újí mravokárců zásady.
Leč v pohodlném tomto učení
dám budoucně vám více k slyšení.

Elmira. Dosud se však jím hrubě nebavím —

Tar. K tomu vás já, má drahá, připravím,
pakli oddáte se mi docela.
(*Elmira kašle, Orgon vykukuje pod stolem.*)
Chci, důvěru byste mi splácela,
a bude-li za tuto maličkost
pokání potřebí, nuž místa dost
pro vinu tu má moje svědomí.

Elmira (opět kašle). Jen to ještě můj duch nevidomý
nechápe, že mám muže oklamat —
a to je hřích, jež nelze odplakat.

(*Orgon vystrkuje opět hlavu pod stolem.*)

Tar. Nebuďte děckem, paní, bláhovým!
Nepravím vám, že činem takovým
nic ztratit nelze vám, ni zavinit?
Když za něho mne v srdci chcete mít,
což na tom jen? A mimo to je on
tak pitomý a vyschlý Harpagon,
jemuž, chcete-li, oči zakryju
a kolem prstu si jej oviju.

(*Elmira kašle silněji.*)

Jaký to strašný kašel dusí vás?

Jak trpí krásná nádra tím a hlas!

Elmira. To ovšem nelze ničím zamezit.

Tar. Cukrátko zde s nějakým heslem jest —

Elmira (čte je). A sem hodí se věru — na mou
čest!

„Kdo miluje, může se osmělit.“

(Hledí naň potutelně, pak podá mu ruku k políbení.

Orgon vykukuje.)

Tar. (políbí ji ohnivě ruku).

Ó anděli! jak jsem ti nakloněn!

Elmira. Já cítím, že se marně bráním jen.

Ticho! neslyšel jste tam zahřmotit?

Pohleďte ven! Kdo to as může být?

Tar. V tu hodinu tu není nikoho.

Elmira. Však jděte — mne to děsí přemnoho!

(*Tartufe* odejde.)

Orgon (vyleze). Nu pravda již! to sám odpřisahám,
větší již darebák mi není znám!

Elmira. Jak? ty již lezeš ven? nač pospícháš?
vždyť k tomu ještě času dosti máš.

Chceš na pouhá jen slova víru dát?

Orgon. Aj, což u čerta má se ještě stát?

Ne — ďábla toho peklo zplodilo!

Elmira. Již rychle pryč! by se to skončilo.

Orgon. To blázen náký udělá, ne já!

Elmira. Chceš všechno pokazit? Nuž alespoň
schovej se prozatím, než *Seladon*
ten na vějičce mnou se chytit dá.

(*Sedne* si do lenošky; *Orgon* postaví se za lenoch.)

Tar. (se vrátí). Marný váš strach, kolem tu dokola
je prázdno všady, jak po vymření.

Teď může láska, v nás jež plápolá,

oddati se slastnému hýření!

(*Spěchá* k *Elmiře*, ta couvne a on padne *Orgonovi*
do náručí.)

Orgon. Zvolna, ty ďáble! Příliš zběsilý
 jsi v chtíčech svých, ty muži rozmilý!
 Na moji čest jsi sobě zaměřil?
 Stavíš se, že by ňas ti důvěřil;
 po dceři ptaje se, chceš zároveň
 i choť mou svést — já bloud pak zaslepen
 nedbaje výstrahy svých milených,
 věřil jsem v čestnost snah tvých strojených.
 Tys roušku nyní sám si s tváře sňal,
 i netřeba tu ještě zkoušet dál.

Elmira (k Tartufovi).

Víte, že lsti se jindy nedvořím;
 myslila jsem, že vám to uspořím,
 leč vy jste sám mne k tomu donutil.

Orgon. Teď na něm jest, aby se omluvil.

Tar. Můj záměr nebyl zlý —

Orgon.

Ni slova víc!

Hned bez všech úklonů pryč z domu — sic —

Tar. Myslíš, že tak se ti odbýti dám?

Nuž také já ti jinak zazpívám!

Dům ten jest mým — o tom tě přesvědčím!

Můžete lži co chcete zosnovat,
 zde nemáte již déle panovat.

Mne celé město zná, spravedlnost
 se stane mi vzdor vašim žalobám.

Proklínat budete svou prchlivost
 a brzy zvíte, kdo as jíti má.

Pán s vámi buď! (Odejde.)

Elmira.

Co to jen blábolá?

Orgon. Ach, jak tu stížen hanbou, ohromen

stojím já před tebou! Jak moh' jsem jen
 tu listinu — ó teď to chápu již!

Elmira. Jakou to listinu?

Orgon. Ó jaký bloud jsem byl!

Však to mi ještě mnohem větší tíž
dělá, zdali již skříňku odklidil.

(Odchází, rychle se však opět vrátí.)

Ty se mnou pojď! Moh' by se vrátit zas —
já nebýt pod stolem — aj, věř mu ďas!

(Vezme ji pod paží a odejde.)

(Opona spadne.)

Jednání páté.

Výstup 1.

Orgon. Cleant. Později Ludvik.

Orgon. Již bohužel je krádež patrna:
nalezla skříňka se vylomena
a to, co jsem já za svaté choval,
peníze, listy, všecko — všecko vzal.

Cleant. Kde však jen moudrost vaše zůstala?
Dát do rukou takého tlachala
poklad vašemu oku svěřený
a tajnosti, jež v něm jsou zavřeny!

Orgon. Učinil jsem tak jen pro jistotu
a svědomí vlastního čistotu.
Pak mohl jsem, dohnán i k přísaze,
vyklouznout z všeliké i nesnáze,
bych beze lži přec pravdu zatajil.

Cleant. V tom umění vám Tartufe mistrem byl.
Zkusíte však, že jeho přátelé
dřív, později v něm najdou mstitele.
Ke škodě vlastní teď jste zakusil,
že *darmo* nám ten chlap se nehnusil,
že jsme — však budiž vše zapomněno;
co platno minulé obnovovat?
Radš hledme, co se dá snad zachovat,
co ještě mohlo by být vráceno.

Orgon (zoufale). Co zachovat? Ó vše je ztraceno!
Já světu celému již výhost dám —
jeť všecko faleš jen a lest a klam!

*

Cleant. Tu skáčete, můj dobrý příteli,
z extremu jednoho k druhému zas,
od vařící k ledové koupeli;
střední neznáte cestu ani čas.
Že jeden pokrytec vás oklamal,
mníte, že svět je samý Belial.
Teď blud jste poznal, v němž jste vězel dřív,
a ve větším zas chcete býti živ.
Je to na radu dbát? se polepšit?

Lud. (vstoupí). Zdaž pravda, otče, o čem mluví lid?
Tartufe, ten zlosyn nepřekonaný,
pojednou prý co zrádce prohnáný
vlastními zbraněmi chce vás teď bít?

Orgon. Vše pravda jest! To za svou lásku mám!

Lud. Nebojte se, já hned ho vyhledám .
a nos i uši jemu uřezám!
Jeť povinnost to veždy synova,
by ztrestal nepřítele otcova
a jemu zcela zkrátka zlomil vaz!

Cleant. Hle, druhý ztřeštěnec! Aj, prosím vás,
mou radu slyšte a se mírněte;
věc nejlepší zkazí hněv dítěte.
Nám třeba na jiné tu cesty dbát,
ne lichým křikem pomstu přísahat.

Výstup 2.

Pernelle-ová. Elmira. Marie. Dorina. Předěšlí.
Potom **Loyal.**

Pern. Co to? Strašné tu věci kolují!

Orgon. Žel — vlastním očím mým se zjevují!
Zlosyn, jemuž jsem dobré činil jen,
hrozí mi zkázou všecek rozvzteken,
chce zoufalstvím mne, bídou usmrtit.

Dor. Ten dobrý, zbožný muž, jež máme ctít.

Pern. Zdaž neklameš se, synu můj? Moh' by sám Tartufe spáchat čin tak strašlivý?

O zbožných nejhorší věřivá svět.

Přichází dosud čas ti na pamět:

tys děcko byl, sotva jsi chodit znal,
tu řekla jsem: „Byť závistníci zmřeli,
závist přečká je přec a žije dál.“

Zde v domě všickni jemu záviděli.

Orgon. Jak hodí se to v naše rozpaky?

Pravímť, že nebyly to přízraky —
jáť viděl sám!

Pern. Jak sluch, klame i zrak.

Orgon. U čerta, já vám viděl všecko tak
jak možno jen.

Pern. Nuž, co se stalo pak?

Orgon. On obejmout — (Ukazuje na Elmiru.)

Pern. Nu, a?

Orgon. Já přiskočil
a cestu jemu rázně zakročil.

Pern. Tož marně jsi se věru přičinil,
Elmira neměla se čeho bát;
domněnku nelze důkazem pak zvat.
Tys příliš brzo poplach učinil.

Orgon. Což měl jsem čekat, až — ó strašný sen!

Pern. Ve čistém srdci čistá láska jen.

Orgon. Věru, kdyby to matka nebyla,
jež mi tak tvrdošijně odpírá,
nevím kam hněvem byl bych zaveden.

Dor. Vy nám jste nevěřil, teď my zas vám —

Elmira. An oči jsem ti chtěla otevřít,
nemněla jsem, že lest, již užívám,
by následky tak strašné mohla mít.

Cleant. Jaké to plané vesměs klevety!
Jen drahý čas se při tom promaří;

ne naříkat, teď třeba myslet,
zdaž leccos překazit se nezdaří.
Snad chytrý některý pan advokát
vymyslí prostředek, jak zodvolat
ten dar, bez práva jež jste učinil.

Loyal (objeví se v pozadí).

Orgon (shlédnuv jej). Kdo jest ten pán, kterýž se
osmělil

sem vstoupiti, nikým neuveden?

K návštěvám věru nejsem připraven.

Jdi, Dorino, a ptej se ho, kdo jest?

Loyal. Směl, krásná panenko, bych mít tu čest,
s panem Orgonem slůvko promluvit?

Dor. Vidíte, že to teď nemůže být,
nesmím jej z rozmluvy vytrhovat.

Loyal. Já nebudu mu pranie na obtíž,
ba naopak, bude se radovat.

Dor. Nuž vaše jméno, stav? — Jen pojdte blíž.

Loyal. Já, panenko, Loyal se jmenuji
a slavnou vládu reprezentuji.

Posílá mne pan Tartufe, pouěvadž —

Dor. (chce ho představit). To jest —

Orgon. Slyšel jsem již — jen pusť ho radš!

Loyal (úlisně). Má úcta! Prosim za odpuštění,
dopřejte mi malého slyšení.

Cleant (tiše k Orgonovi).

Ta přivětivost má snad znamenat,
že Tartufe chce se v míru vyrovnat.

Loyal. Váš nebožtik pan otec, hodný pán,
mohl můj nejlepší být přítel zván;
jak mnohou věc pro něj jsem udělal!
jak s mnohým aktem k němu naběhal,
jenž mundován a signifikován,
dle adresy na něj byl citován.

Těž jeho dům povždy jsem v lásce měl.

Orgon. O děkuji! Však co jste nyní chtěl?

Loyal. Náš pan Tartufe, ten hodný, zbožný pán,
 jež ctíte tak, jak toho hoden jest,
 jemuž jste otevřel svou celou pěst
 a vše, což vašeho, mu daroval,
 vás mnou pozdravuje a žádá jen,
 byste jej déle již nezdržoval
 a tento dům, jenž jemu přivtělen,
 co nejrychleji navždy zanechal.

Na důkaz tímto plnou moc mi dal.

Cleant. To může se i někdy jindy stát.

Loyal. Prosim, mám rozkaz ještě dnešní den
 dům tento donatáru odevzdat.

Však buďte, pane, přec ubezpečen,
 že všecku šetrnost a zdvořilost
 zachovám já, plně svou povinnost;

ještě i byty vám tu ponechám,
 jen když mi beze všeho odporu
 k nim klíče dáte a pak závoru.

Já, jak se rozumí, pak prohledám
 celičkový dům a všecko spíšu jen,
 co zůstat má, co smí se vzít ven.

Těž stráž mi dána jest, jež pozor dá,
 by z domu se nic nevyneslo snad;
 vojáků deset teď tu naporád

bez hluku, přítrží přebývat má,
 jenž budou vám i sloužit k ochraně.

Těž béru na sebe, do zítřka až
 vás nebouřit — pak ale nezvaně
 každý svůj raneček si hezky svaž
 a s vším, co vidí kde můj bystrý zrak,
 kam libo vám se odstěhujte pak.

Orgon (ke Cleantovi).

Ó poslední bych groš já dáti chtěl,
 kdybych jen chlapa toho schromit směl.

Cleant. Jen moudře! nic před ním nedejte znát.

Lud. (k Loyalovi). Má ruka nechce sobě pokoj dát,
jak ráda by vám záda změřila!

Loyal. No, no! Vy jste as kousek věřila,
mladý pane! Jen buďte pamětliv,
že sluha justice je nedotkliv!

Dor. Pane Loyal — tak vaše jméno jest?
Abyste puk', vám přeju na svou čest!

Loyal. I proti ženám lze procesovat —
leč proti vám bych nemoh' bojovat.

Orgon. A teď se pánu jíti nebrání.

Loyal (velmi zdvořile).

Poroučím se. Na šťastné shledání! (Odejde.)

Lud. Do pekla ty i kdo tě poslal k nám!

Cleant (k Pernelle-ové).

Nuže, madam! jak as je nyní vám?
zdá se Tartufe dosud tím zbožným být,
jejž zlato nemůž' nebi odcizit?

Pern. Mně jest jak s oblaků bych padala.

Výstup 3.

Valère. Předešli.

Val. (k Orgonovi). Promiňte horlivost, jež spěchala,
by smutnou zvěst vám rychle podala.

V nebezpečí stojíte velikém
s svou osobou, ano s svým životem.

Doběhla právě s hora zpráva k nám,
že proces zaveden je proti vám.

Raděno mi, abych vás zachoval.

Tajemník, přítel můj, mi zprávu dal:

na listiny, jež člověk chudobný,

dle popisu Tartufu podobný,

byl právě teď ministru odevzdal,

jste z velezrady právně obviněn.

Bojím se — píše mi — že buřič ten
co nejdříve již bude uvězněn.

Tak žalobník vás zvát se osmělil
a chlubil se, že zpouru objevil.

Orgon (klesne do lenošky).

Ha! ještě to!

Val. Co peněz moh' jsem vzal,
bych rychle vám je nyní odevzdal;
k službám vašim stojí i zapřažen
můj kůň i vůz před domem nastražen,
jenž na jisté vás místo dopraví.

Již prosím jen beze vší přípravy!

Brzy, doufám, vrátíte k nám se zas.

Orgon. Ó velkodušný! jak se vřele nás
ujímáte v té bidě nevšední!

Cleant. Již, pane, pryč! to slovo poslední!

K díkům pozděj' se najde místa dost.

Orgon. Ó jaký žal! jaká to zoufalost!

Vy všickni s Bohem již! — snad na věčnost!

(Zoufale je objímá a odchází.)

Výstup 4.

Tartufe. *Policejní důstojník*, pak stráž. *Předešli.*

Tar. (potká Orgona ve dveřích).

Jen ne tak rychle, pane, na útěk!

Jeť pro vás přichystán již útulek,

jenž bez vší pochyby na delší čas

v bezpečnou náruč svoji pojme vás.

Lud. Jaká to strašná drzost! Bůh to suď!

Orgon. Poslední rána! Nuže, buď jak buď!

Ty zrádce, lstivý pse a zlosyne —

Tar. Jen tupte mne! Tím cnost má nezhyne;

již dávno trpět já si přivykám;

za dobro státu pak vše podnikám.

Cleant. Jak chladný v zlosti své a zarytý!

Lud. A s cností posměch vede ukrytý.

Orgon (bez sebe). Jakže? za to, že z bídy vyrval
jsem

a dobrem obsypal tě v bludu svém,
tě víc než ženu, dítky miloval,
za to v žaláři mám teď trpěti?
Bidniče!

Tar. Dík jsem vždy ti zachoval —
a s srdcem krvavým jdu v zápětí
vyšší to povinnosti občana,
věrnosti k trůnu, sluhy, měšťana;
pro všechno hluch, bez bázně před želem,
hotov jsem svazky s bratrem, s přítelem
za krále, státu blaho v obět dát
a z nebezpečení je retovat.
Teď ptám se vás: jak moh' bych spáti jen,
bych váhal odhalit to spojení,
v němž s vámi Argant vypovězený
byl k zradě trůnu tajně srozuměn?
Tu není díky, jímžto poctivec
by nepovrh' pro svatou tuto věc;
jmění, život, krev, přátely i čest
z nás každý pro vlast dáti dlužen jest.

Orgon. Když ti tak milý povinnosti hlas,
proč dříve již jsi neopustil nás?
Než teď, že pomsty mé se máš co bát
i řetězů za svoji hanebnost —
pro krále ne, ni pro občanskou cnost —
svou spásu chceš v mé zkáze vyhledat.

Lud. (ohnivě). Tak, doufá on, že jmění kradené
nejlehčej' zůstane mu zjištěné;
on ze všech stran chce nás jen obludit
a nás vši mocí z domu vypudit.

Tar. To všecko, páni, sem nenáleží.

Víte, o pomstu že muě neběží;
vy z velezrady pak se omlavit
nemůžete a protož vězněm jste.

Vy, pane, pak již vykonejte zde,
co ministr vám ráčil poručit.

Důst. O tom se vámi nedám poučit.

Již k věci teď. Vám neznámo to snad,
že každý opět na milost je vzat,
kdo v piklech nějakých se provinil;

Argant pak, jenž sveden to učinil,
v svůj blud pak zrádce zůstavil
vůli svou stokráte napravil,
nejvíce práva má se vrátit zas.

Tar. Jakže?

Orgon a Cleant. Buď nebi dík!

Elmira, Marie a Dor. Bůh chránil nás!

Důst. Oba jste bezpečni jak nikdo víc;

zde máte vše a neplatí již nic,
co proti vám ten pán zde žaloval.

Argant, jemuž jsem milost zvěstoval,
můž' vrátit se a se cti opět žít.

Orgon. Já ohromen nemohu pochopit —
jen jedno račte ještě dovolit.

(K Tartufovi.) Kam se as stříbro, směnky poděly
s papíry, jež tu v skřínce ležely?

Tar. Peníze? směnky? Já bych nevěděl —

Důst. Nevíte? Snad bych já to vědět měl.

Můžete, pane Orgone, mi říc',
mnoho-li bylo tam?

Orgon. Deset tisíc.

Důst. Nuže, tak jest. Tartufův pomocník
je k židu právě nes' jak podloudník;
poznán však hned a zhurta polapen
na brozby vylezl pak s barvou ven.

Tar. (pro sebe). Hrome!

Důst. (k Orgonovi). Peníze vám se vydají.

To mění vše. Prozatím potají
jste, pane Tartufe, mým vězněm *vy*.

Tar. Jakže? což není mi váš rozkaz znám?

Od něho odchýlit se nelze vám.

Důst. (s opovržením). Od *vás* se budu kázni učit!

Hej, strážte sem!

(Stráž se objeví.)

Ten pán buď odveden;

čekejte venku pak s ním chvíli jen

Tar. Já bych —

Důst. Ticho! Pak můžeš mi

Tar. (jejž odvádějí).

U čerta! Bůh pomstí mou nevinnost!

Elmira. Co sen, co div jeví se skutečnost,

že tak se šťastně všecko zvrátilo.

Cleant. A vítězství se k pravdě vrátilo.

Důst. To nyní já vám nejlíp vysvětlím.

Tartufe již dávno u ministra byl

v řadě podezřelých ne posledním.

Orgon. Však mezi námi — co by zasloužil?

Dor. (s posměchem k Pernelle-ové).

Jen aby nebyl příliš potrestán!

Pern. Příliš? Ten chlap by měl být kolem rván!

Důst. Již pevně máme jej a výslechem

i důkazy vše k cíli dovedem.

Víc nikdy vás již zlobit nebude. (Poroučí se.)

Lud. Do smrti nejmíň si tam pobude!

Orgon (k Pernelle-ové).

My staří můžeme si to k srdci vzít,
že *svatouškům* vždy máme z cesty jít.

(Opona spadne.)

Bál se trichin.

Dramatický žert v jednom jednání.

O s o b y:

Doubrava, bohatý soukromník.

Julie, jeho dcera.

Liduška, hospodyně u Doubravy.

Květenský, básník.

Fialka, lékař.

Petr, posluha.

Děj ve městě.

Pěkný pokoj s elegantním nábytkem; dvéře na obou stranách a uprostřed.

Výstup 1.

Doubrava. Kvělenký.

Doub. Je mi velice líto, pane Kvěle, ale nemohu vám dáti dceru svou za manželku, bylo by to proti mým zásadám.

Květ. A při tom nepomýšlíte, že ničíte blaho dvou srdcí, která se vroucně milují.

Doub. Doufám, že má Julie zanechá známosti s básníkem, která se stala beztoho za mými zády.

Květ. Tedy mně nechcete svou dceru dáti proto, že jsem básníkem?

Doub. Ano; co by si ubohá s básníkem počala? vždyť je u nás básník sám sotva živ, což teprva když má ženu a když jich později přijde ještě více? Ne, ne, básníkovi ji naprosto nedám.

Květ. Když ale básník má nadání, když láska duši jeho novou pružností a neobyčejnou pilností osvěží, aby vytvořil důkladná díla —

Doub. A pak za to ani vindry nedostal.

Květ. A což sláva?

Doub. Za tu nedám ani halíře, když při ní musí člověk nouzi trpět. Což neskončil Boyce hladem? a nebyl Milton pro dluhy zavřen? Znáte snad osud Máchy, Kaliny atd. atd.? Ubožáci, vedlo se jim také jako Hluboškým cvočkářům.

Květ. Pane, líčíte osudy básníků příliš křiklavými barvami a zapomináte, že se také z básníků stali největší hodnostáři. Nevíte, kdo byl Deržavín, Göthe, Lamartine? nevíte, že byli a jsou spisovatelé, kteří svými spisy také zbohatli? Slovem: každý stav má své jasné a temné stránky.

Doub. Milý příteli, znám to předobře; i já jsem druhdy básnil, ale brzy jsem té škrábanice zanechal. Člověk musí běhat od redaktora k redaktoru, od nakladatele k nakladateli, slovem od čerta k ďáblu, aby jeho práce uveřejnili, a nemá-li nějakého vřelého přimluvce, nějakou protekci, zůstane se svými pracemi na holičkách.

Květ. Tím větší radost a uspokojení pro básníka, když při všech překážkách a nesnázích talentem svým konečně prorazí a obecenstvo plody jeho ocení.

Doub. Ocení? Aj, to jste velmi na omylu, pane Květenský. Čtu každodenně noviny a vím, jak se to má s obecenstvem a s literaturou. Vydejte sebe lepší básně, a najdete je místo na toaletních stolcích v krámě u sýraře; napište nejzdařilejší novely, a nakladatel nesežene na ně ani dvě stě odběratelů; dejte provozovat novou původní tragédii, a divadlo bude prázdno. Milý příteli, obecenstvo žádá za nynější doby něco jiného. Cirkus, opičí divadlo, zaklínání duchů, kejklířství na provaze — to jsou zábavy, k nimž se hrne obecenstvo, to je magnet, jenž táhne, a protož radím vám, zanechte básnictví a staňte se raději mužem praktickým.

Květ. To nikdy nečiním; nemám k tomu ani chuti, ani povahy; chci skrovnými svými silami vlasti a literaturě prospívat.

Doub. A to vše při prázdném žaludku?

Květ. Spokojím se malou odměnou.

Doub. A jak tedy chcete ženu svou uživit? jak jí vezdejší blaho připravit?

Květ. Pravé blaho spočívá toliko na spokojenosti dvou srdci stejně naladěných.

Doub. Tu to máme! opět z vás mluví básník — a jak jsem už pravil, básník nebude nikdy manželem mé Julie.

Květ. Já se naděje nevzdávám. Snad si to jinak rozmyslíte, a konečně snad přece si vaši náklonnost získám, až nabudete jiných náhledů o stavu mém, a co je nyní nemožno, stane se snad později možným.

Doub. Nikdy, nikdy!

Květ. Vidím, že bych vás dalším přemlouváním obtěžoval, pročez nechci déle býti dotíravým. S Bohem! (Odejde.)

Doub. (sám). I podívejme se! vezme si to děvče takového pisálka do hlavy a milkuje se s ním za otcovými zády! Nu počkej, však já tě brzy vyléčím. To by byla pěkná věc! takový zadlužený panáček, který napsal několik povídaček a komedií, chtěl by si tak do hotového sednout, aby ho našinec uhospoďařenými groši vydržoval. Tomu zajisté je milejší tatinkovo jmění než tatinkova živá pozůstalost! Počkej, počkej, zpropadené děvče, já ti ty vrtochy vyženu! Co by řekla moje nebožka, kdyby viděla, že se naše jediné dítě věší na básníka; to by byla její smrt! (Podívá se na hodinky.) Ale kolik je to hodin? Můj žaludek již ukazuje na sklenku plzenského. (Bere klobouk a jde ke dveřím.) Ale — (vrátí se) vždyť jsem se pro samé rozčilení dnes ani do novin nepodíval. (Vezme Bohemii.) „Trichinen.“ (Couvne uleknut nazpět) „... Uebermalß ein Opfer der Trichinen... Noch ein Opfer der Trichinen.“ (Odhodí Bohemii a vezme Národní Listy; čte:) „Trichiny

na Moravě. — První trichiny v Čechách.“ Toť hrozné, neslýchané! trichiny straší nyní ve všech novinách. Strašná to nemoc, horší než cholera, než tyfus, nežli neštovice, nežli souchotiny! A jak snadno může je člověk dostat! sní-li jen kousek masa vepř— brr! ne, ne, sní-li jen trochu polívky — brr — jen trochu omáčky — brr — z vepřového sádla, je neštěstí hotovo! Nu, do mého domu nepříjde žádné vepřové, žádné uzenky, žádné jitrnice, žádné — toť by bylo hrozné, zemřít na trichiny! Člověk se až celý třese. Ve všech uzenářských krámech, v hospodách, v kavárnách, na ulici — všude, všude mluví se jen o trichinách.

Výstup 2.

Liduška. Doubrava.

Lid. (přichází do dveří s košíkem).

Doub. (jde jí vstříc). Ukažte, co to vše z trhu přinášíte, ať se na to podívám!

Lid. (poněkud mrzuta). Milostpane, snad si nemyslíte, že vám živé, pravdivé trichiny do domu nesu?

Doub. Člověk nemůže nikdy vědět; vy jste sice poctivá a hodná, ale co se trichin týče, tomu vy nerozumíte.

Lid. Já je jakživa neviděla a nevěřím tomu strašidlu; na místě bych snědla kus nejtučnější vepřové pečeně.

Doub. (s leknutím a ošklivostí). Jaké to rouhání! víte-li pak, nešťastnice, že byste musela okamžitě zahynout?

Lid. Hahaha! ano, kdybych se snad notně přejedla.

Doub. (ziasne). Tu to máme! Na mou věru, ta osoba by byla s to — inu, kontrola nikdy neškodí; byla by s to, aby člověku smažené vepřové řízky na stůl předložila a mne tak usmrtila. Ne, ne! vepřové? to by byla má smrt!

Lid. (pro sebe). A já mám každý den dva páry uzenek k večeři! kdyby to věděl! (Nahlas.) Ale což někdo skutečně již na trichiny zemřel?

Doub. Zemřel! I ty umučená dobroto! vždyť jsou všechny nemocnice přeplněny nemocnými, a každý den vezou množství na trichiny zemřelých na hř— hu, hu! Páni doktoři dobře vědí, že to jsou trichiny, ale zamlčují to anebo jinak jmenujou, jen aby ti uzenáři a řezníci nepřišli na mizinu. — Nyní však jdu; pan notář už bude na mne u Novotného čekat. Liduško, ať mi sem žádného nepouštíte, to vám kladu na svědomí, ať hlídáte dobře mou Julii, a pak neberte žádné vepřové sádlo na zápražku, jen máslo, slyšíte — jen máslo! (Odejde.)

Lid. (sama). Jdi jen, starý brumbále; však já budu dělat co budu chtít. Hlídat Julii! Jako by se mladá děvčata dala hlídat! ty můj Bože! vždyť dobře vím, jak jsem to sama dělávala. Děvče před muži hlídat? Ani pod padesáti zámky, milý Doubravo! — A co je víc? On ji miluje, ona bez něho nechce žít — nu, však já to snad nějak sprostředkuju, ať si už je tím básníkem, nebo jak tomu říkají. Snad to není tak hanebné řemeslo, že mu ji proto nechce dát. Že nemá peněz — co na tom? má jich pantáta, a ten je bude klopit — ale nic více než co já budu chtít; neboť já jsem tu také ještě, a vylítne-li to mládě z hnízda, kdo ví co se pak nestane? Snad — snad — ?

Výstup 3.

Květenský. Liduška. Později Julie.

Květ. (vstoupí). Dobré jitro, paní Liduško!

Lid. Děkuju.

Květ. Je doma slečna Julie?

Lid. Ovšem že; milostpán ji nerad někam pouští.

Květ. Nemohl bych s ní mluvit?

Lid. Proč ne; ale dělejte brzy, neboť navráti-li se milostpán, povede se nám všem zle.

Květ. Ach, laskavá paní Liduško, popřejte mi zde jen chvílku; jsem beztoho tak nešťasten!

Lid. (pro sebe). Ubohý, je až po krk zamilován. (Nahlas.) Slečinko!

Julie (z vedlejšího pokoje). Už jdu!

Lid. Dám pozor, aby vás milostpán nepřekvapil. (Odejde.)

Julie (vyjde z pokoje). Květenský!

Květ. Julie!

Julie. Proč je dnes čelo tvé chmurami obestřeno?

Květ. Ó jak bych se nermoutil, když vidím, že při své nejlepší snaze nemohu dojítí žádoucího cíle, ješto mě tvůj otec nenávidí?

Julie. Za to já tě vřele miluju!

Květ. Díky, milovaný anděli! (Tiskne ji k srdci.) Tvá slova dodávají mně opět síly, abych poněnáhu vyvracel předsudky otce tvého.

Julie. Ano, jen vytrvej, a vše se konečně ku prospěchu našemu obrátí. Ale rci, mluvil jsi s mým otcem?

Květ. (s povzdechem). Ano.

Julie. A co ti pravil?

*

Květ. Že básníkovi nedá nikdy ruku své dcery.

Julie. Toť hrozné!. (Dá se do pláče a položí hlavu na rameno Květenského.)

Lid. (vstoupí). Co se to děje?

Julie. Ach, Liduško!

Lid. Probůh, co je vám? co se vám stalo?

Julie. Ach veta po všem! Ó já nešťastná! Kdo nám nyní pomůže?

Lid. I pro umučenou hodinku! já vám nerozumím.

Květ. Ano, je po všem, paní Liduško; musím se vzdáti krásné naděje, že slečna Julie bude mou.

Lid. Dostal jste od milostpána košíkem?

Květ. Tak jest.

Lid. (k Julii). Nu, neplačte, slečinko, neplačte; však já také něco u milostpána zmohu; auo, pokusím se o to, abych vám ho naklonila, pane Květenský!

Květ. Vy byste chtěla —?

Julie. Ó jak jste laskava, Liduško! ale pochybuju, že . . . .

Lid. (přetrhne jí řeč). Buďte dobré naděje; já jsem ho už často na jinou cestu obrátila; dáť něco na má slova. (Pro sebe.) Ba dá a musí dát — vždyť mám k tomu dlouholeté právo.

Julie. Ach drahá Liduško! (Objímá ji a tiskne ji s jedné strany.)

Květ. Ach nejdražší paní Liduško! (Tiskne ji s druhé strany.)

Lid. Nu, jen mě neuduste. A nyní pryč odtud! slyším jíti někoho po schodech. Snad je to sluha Petr, který čistí šaty našemu milostpánu; ten vás tu nesmí zastihnout, neboť by vše prozradil.

(Květenský a Julie leknutím uskočí.)

Lid. (po chvíli). To byl bezpochyby náš soused. Ale nyní, pane Květenský, chcete-li, abych

pro vás něco učinila, musíte pěkně poslouchat a domů odejít.

Květ. (přiblíží se k Julii). Drahý anděli, již tě musím opět opustit! Ach, kdy as nastane doba, abych s tebou alespoň hodinku klidně strávití mohl!

Lid. Dosti toho loučení; pospěšte odtud, sice neudělám ani krok, na mou věru, nic neučiním.

Květ. Již jdu! S Bohem, andílku!

Julie. Na shledanou, miláčku!

Lid. Rychle, ať nepřijde milostpán.

(Květenský odkvapí předními dveřmi, Julie vlevo.)

Lid. (sama). Ano, ano, viděla jsem to děvče vyrůstati takřka pod svýma rukama, prožila jsem s ní mnohou radostnou i trpkou hodinku v domě tomto, probděla jsem mnohou noc u lože nemocného a slabého toho dítky, ba někdy mně bylo, jako by mou vlastní byla. A nyní bych ji měla vidět nešťastnou? Nikoli, já jí musím pomoci. — Ale jak do toho? Milostpán je sice hodný muž a poněkud také povinen mně po vůli něco učinit; ale je svéhlavý, a když si něco umíní, tu mu nesmím přijít. Podivín je také až k omrzení. Čím bych ho as pohnula, aby si dal říci? (Přemítá chvíli.) Což kdybych mu něčím strachů nahnala? Což kdybych mu řekla, že Julie.... ne, ne, tak to nejde. — Ale což kdybych snad — ah, tu mi něco napadá! Věru, stará kotrbo, to ti dělá čest! Trichinami, trichinami naženu mu strachů. Uvařím mu kus vepřového a nepovím dříve nic, dokud to nesní. Ze strachu dostane jak obyčejně křeče a bude se domnívat, že to jeho poslední hodinka. Člověk, jenž se domnívá, že má smrt na jazyku, snadno se dá pohnout, a tak se mi to snad podaří. Je to sice nehezke, ba nesvědomitě, tak ho postrašit — ale co naplat? Možná že tím dvě srdce šťastnými učiním.

Výstup 4.

Petr. Liduška.

Petr (strčí opatrně hlavu mezi dveře).

Lid. (zpozorovavši ho šilhá po něm a praví stranou). Aj, ty mi přicházíš právě vhod, neboť ty jsi tlachavější nežli nejtlachavější klepna. (Nahlas.) Nyní toho mám už dost! kdo bude jíst každodenně to hovězí a telecí! Všem se to v domě přejedlo, a jen my jsme k tomu odsouzeni. Žádný rozumný nevěří těm babským klepům o trichinách, jenom náš milostpán je takový strašpytel; čítá pořád v těch novinách o trichinách, a nyní ve dne v noci je má na mysli. Dnes tomu však učiním konec — upeču kus vepřoviny a přesvědčím se, zdali po ni umře!

Petr (mezi dveřmi, pro sebe). I pro umučenou hodinu — ta žena chce milostpána otrávit!

Lid. Ano, pěkný řízek mu usmažím, a pan Doubrava ho slupne jako nic, a pak . . . . (Odkvapí do kuchyně a poslouchá mezi dveřmi.)

Petr (vstoupí do pokoje s vycíděným šatstvem pod paždí). Pro pána krále, co se to tu děje? I pod touto střechou uhnízdil se had v podobě ženské, která chce našeho milostpána ze světa zprovodit. Ta bezbožná žena chce ho tedy otrávit! A jakým ohavným způsobem! Umučený Bože! šalbostr, vitriol, cín a kalium a jak se ty všechny utrejchy jmenujou, které ti němečtí professoři ve Vídni do módy uvedli, jsou proti tomu nejsladší med. Trichinami! Ach, kdyby ten ubožák slyšel, s jakou lhostejností ta ošemetnice mu na hrdlo sahá! To není žádný špás! Celý svět se takoruka trichinami hemží. Jdu-li kolem uzenářského krámu, zacpávám si nos, neboť je dokázáno, že se trichiny nosem

do žaludku dostanou. Nikdo by ani neuvěřil, jak snadno si je může člověk ulovit. Onehdy jsem jen přičuchl k jitrnici — a hle, už jsem dostal škubání ve všech oudech. Nu počkej, ty ochechule, však já ti tvůj úmysl překazím! Teď půjdu za milostpánem a neustanu, dokud ho nenajdu a od jisté smrti nezachráním. (Jde ke dveřím u kuchyně a zapává si šátkem nos. Pro sebe.) Musím ale zchytra na ni. (Nahlas.) Paní Liduško, kam šel milostpán?

Lid. (uvnitř). Šel na staveniště; což nevíte, že milostpán staví dům?

Petr. Na staveniště? To je hezký kus cesty. (Pro sebe.) Ale co na tom? Pro milostpána bych do vody skočil. Nyní rychle za ním, abych ho neminul. (Ve dveřích, broze pěští.) Však on se ti tvůj hanebný záměr nepodaří! (Odejde.)

Lid. (vyjde z kuchyně). Ten šel na lep! Nu, běž jen, běž. Na staveniště je pěkný kousek cesty; zatím bude dávno po obědě. (Ohlédne se na hodiny.) Beztoho je už pozdě a milostpán tu bude co nevidět. Pospíším si s obědem více než jindy; mám už všecko přichystáno. Uhlídám, zdali se moje lest podaří. Ale co to? kroky na schodech? snad to není milostpán? to by se vracel neobyčejně brzy.

Petr (vrazí se šatstvem pod paždí do pokoje). Bože, co člověk ze spěchu neudělá!

Lid. (pro sebe). Který ďas ho sem opět přinesl? (Nahlas.) Co dobrého? Já se domnívala, že jste už přes hory a doly.

Petr. Zapomněl jsem tu nechat šaty.

Lid. Vy máte skutečně slámu v hlavě.

Petr. Lépe než kdybych tam měl trichiny. (Pro sebe.) To jsem ji fal do živého!

Lid. Dejte sem ty šaty (bere je z jebo rukou) a jděte odkud jste přišel.

Petr (pro sebe). Aha, ráda by mne odtud dostala; ani čtyřmi koňmi mě odtud nevytáhne. (Nablas, posadiv se.) Musím s páuem mluvit a počkám tu na něj.

Lid. (na rozpacích, pro sebe). Co teď? jak ho odtud odstraním? (Nablas.) Přijďte po obědě; milostpán se nerad při jídle dává vytrhovat.

Petr (s přetvářkou). Mám ještě před polednem zaplatit činži a rád bych milostpána za nějakou maličkost požádal; však on mi to nebude mít za zlé.

Lid. (pro sebe). I totě zpropadený licoměrník! (Nablas, lhostejně.) Nu, tedy si tu zůstaňte. Ale co mi napadá! (Udeří se do hlavy.) Vždyť mi pán rozkázal, abych mu dnes přinesla oběd na staveniště; staví dnes kytici.

Petr. Tak? Tedy půjdu za ním na staveniště. (Odchází.)

Lid. Já půjdu v patách za vámi. (Po chvíli, když Petr je ze dveří.) Hahaha! to jsem ho vystrnadila! Byl ale nejvyšší čas, neboť pán tu bude co nevidět, a ten nemotora by mně vše pokazil. (Odběhne do kuchyně.)

Výstup 5.

Doubrava. Potom *Julie.* Později *Liduška.*

Doub. (mrzutě). Ani mně dnes ta holbička jako obyčejně nechutnala. Ten prožluklý básník se svou slávou a hubenými vyhřídkami do budoucnosti pokazil mi celé vyražení — a Vondráčka jsem již také nezastihl. Věru, dnes se vše proti mně spiklo, abych se hodně zlobil. A zlost mně hrozně škodí, škodí mně víc než snad pamflet Höflerovi. (Vytáhne z kapsy houf novin a probírá je.) „Trichinenfrankheit.“

(Vezme druhé.) „Nuch etwas über die Trichinen.“ (Čte třetí.) „Škodlivost trichin.“ (Bere čtvrté.) „Trichiny v Praze.“ Tu to máme! A pak nemá člověk být opatrným! Ne, věru, já se vždy třesu, když jenom noviny do rukou vezmu. Ale co vidím? vždyť se tu ještě ani k obědu nechystá! (Obrátí se vlevo.) Kde jsi, Julinko? což pak že ještě neprostíráš?

Julie (přijde z levých dveří a zakrývá si šátkem oči).

Doub. Nu, co se ti stalo, že ani jako obyčejně svého otce nevitáš a na své domácí povinnosti zcela zapomináš?

Julie (přiblíží se k otci a políbí mu ruku). Dobrý den, tatínku! (Vzlyká.)

Doub. Nu, kdo ti ublížil? (Hladí ji po lících.) Snad ti nevězí ještě ten prozluklý básník v hlavě? Vždyť je to jen spisovatel, a svobodných mužů jest ještě dost na světě.

Julie. Já ale nedbám o jiné a miluju jen Květenského a nevezmu si nikdy jiného.

Doub. Aj, aj, co to slyším? Od kterého času naučila jsi se takto s otcem mluvit? Ty ani nevíš, co se pro tebe hodí, a nedovedeš o tom soudit.

Julie. Já jen vím, že Květenského nekonečně miluju — že budu nešťastna, nedostanu-li ho.

Doub. Kdo má peníze, není nikdy nešťasten. Kdo si nemusí ničeho odepřít, neví ani, co je nespokojenost. Kdo může pohodlně a bezstarostně žít, tomu není žádné slávy třeba. Upokoj se jen; já tě vším obklopím, čeho si jen přáteli budeš. Jen tu neblahou myšlénku na takového nuzáka vypuď z mysli; však on se nějaký jiný švarný hoch najde. Ostatně je ti také u tatínka dobře.

Julie. Vždyť tě nemusím opustit, vždyť můžeme já i Květenský u tebe bydlet.

Doub. Teď je toho dost! Nechceš-li mě skutečně rozhněvat, mlč o něm; marně si na to myslíš, já nikdy k tomu nescvolím. A nyní hleď raději, ať dostanu oběd.

Julie (utírá si oči). A já si přece jiného nevezmu. (Prostírá.)

Doub. Tu to máme, stává se svéhlavou a vzdorovitou. Nu, to si ještě pomůžeme. Dám tě do kláštera a bude po všem!

Julie (upustí lžíci, vykřikne a přiběhne k Doubravovi). Tatínku, tatínku, ty bys to mohl učinit? Což jsi nikdy nepocítil, co je láska? což jsi nikdy nemiloval nebožku mou maminku? Co by ona řekla, kdyby viděla, že mne chceš takto utryznit a ponenáhlu do hrobu přivést?

Doub. (odvrátí se, pro sebe). Inu, co se toho týče, má pravdu. (Pohnut.) Miloval jsem ji a proto jsem se také vícekrát neženil. Ale domníval jsem se, že to není ještě tak zakořeněno u toho děvčete. To mě mrzí, to mě věru mrzí. (Nahlas.) Milé dítě, to byl mnohem rozumnější poměr. Matka tvá byla bohatá, a já — inu, já jsem také něco měl. (Pro sebe.) Nebylo toho arci mnoho, skoro nic. (Nahlas.) Rodiče neměli nic proti tomu — (pro sebe) jen že po tři léta otec k nám ani nepáchl — (nahlas) pak jsem já nebyl básníkem — (pro sebe) napsal jsem několik veršů, ale nestály za nic. (Nahlas.) Mně bylo kousek pečeně a sklenice piva nad všechny básně, a takových lidí jako já je věru mnoho, velmi mnoho na světě.

Julie. To je pravda; lidé pečují nyní více o žaludek než o ducha; páni milují pivo a bytěk, paničky kávu a klepy, a panenky manžety, mašle a mantlíky; jeť jim nový šlep milejší než nová kniha a nový klobouk milejší nežli český ča-

sopis; proto se také naši literatuře tak dobře daří. Avšak byť jsi, tatínku, i na mne zanevřel, já nemohu jinak; miluju Květenského, neboť jest mé lásky hoden. Je to muž vzdělaný, osvícený a miláček Muz, kterýžto svými výtvořky vzdělává i ušlechťuje národ náš. Nechci sdíleti chladnost a lhostejnost svých družek k literatuře a umění, a mám za to, že by každého zámožného muže těšiti mělo, může-li sejmouti břímě starostí s beder nadaného a šlechtivého spisovatele, aby klidně a bezstarostně pracovati mohl na poli naší literatury.

Doub. To jsou následky nynějšího vychování. (Vrtí hlavou.) To mám z toho, že jsem ji posílal do vyšší dívčí školy. Chtěl jsem z ní mít řádnou domácní hospodyně, a stala se z ní nadšená blouznilka. (Zasedá ke stolu.) Kdyby jen ten Květenský byl mužem praktickým a měl jenom nějaký dost malý obchod, to by bylo něco jiného.

Julie. Ale což musí být každý obchodníkem, kdo se chce oženit?

Doub. Alespoň musí být mužem praktickým, mužem který ví, co nynější čas vyžaduje. Tím ale není Květenský a proto.... Ale kdy bude konečně ten oběd? Liduško, přineste už polívku!

Lid. (z kuchyně). Již jdu! (Přináší mísu s polívkou.) Ta je ale dnes dobrá, věru, ta vám bude chutnat. (Postaví mísu na stůl.)

Doub. To mně bude milé, neboť jsem ani ne- snídal, a všim tím jest vinen ten prožluklý básník. (K Lidušce.) A co vy zde čekáte? Pospěšte si raději do kuchyně, aby se vám pečeně nepřipálila.

Lid. (odchází). Nemáme dnes pečení, nýbrž řízky.

Doub. To mi není milé; člověk nemůže v řízkách tak snadno rozeznat, co vlastně jí. (Počne

jísti polívku. Julie svou odstrčí a hledí trdně před sebe. Doubrava podívá se na ni.) Nuže, ty nejíš?

Julie. Nemám chuti k jídlu, lítost mi takorška hrdlo stahuje.

Doub. Hm — tak — a to všecko jen proto, že nebudeš paní Květenskou?

Julie (v zanícení). Ach, být paní Květenskou! Věru, celé své jmění bych vám nechala, tatínku, jen kdybych si jej vzítí směla!

Doub. A lásky byste se najedli? z pouhé lásky by dokonce nadzemský oděv na vás rostl? láska vystavěla by vám povětrný zámek?

Lid. (přichází z kuchyně). Již nesu řízky, které se skutečně dnes jako zlato skvějí. (Postaví je na stůl.)

Doub. (prohlíží řízky). Vypadají věru velmi vkusně; nuže, uvidím, zdali budou také dobré. (Obrátí se k Lidušce.) Z jakého jsou masa?

Lid. Z nejkrásnějšího telecího. (Stranou.) Jen kdyby nepřišel ten Petr, kterého jsem aprilem poslala; ten by to nyní vše pokazil.

Doub. (jí). Jsou dobré! Co říkáš, Julinko?

Julie. Já? ještě jsem jich neokusila.

Doub. Výborné! ano, Liduška zaslouhuje odměnu; věru, ona je vzorem všech kuchařek, ona by mohla býti kuchařkou na nejlepším děkanství. (Štípne ji do tváře.) Ale prozatím si ji necháme my — co? hehehe! (Jí dále, až poslední sousto na talíři leží.) Vidíte, Liduško, jako tyto telecí řízky člověku neškodí, byly by zkázonosné, kdyby to byly vepřové; museli bychom všichni zemřít, a jakou bolestnou smrtí!

Výstup 6.

Petr. Předešli. Ku konci *Květenský.*

Petr (celý udychaný vrazí do pokoje). Zrada! hanebná zrada!

Doub. (vstane užasnut). Co se stalo?

Julie (ustrášena). Co se děje?

Petr (k Doubravovi). Běda vám, snědl-li jste řízky!

Doub. (strachem se třese). Říz—ky?

Petr. Ano, vepřové řízky, které vám tato vražednice (ukazuje na Lidušku) dnes přistrojila.

Doub. (sklesne na židlici). Můj Kriste Ježíši! — trichiny —!

Julie. Můj Bože!

Petr. Ano, trichiny vám tato bezbožná žena nastrojila.

Lid. (s přetvářkou). Co to tlacháte?

Julie. Snad se mýlíte?

Doub. Můj Spasiteli — už mě to popadá! — Ach ouvej! už mě to svírá ve všech svalech! Ouvej — ouvej!

Julie (přiskočí k otcí). Ach, tatínku!

Petr (k Lidušce). Vy jste otráвила našeho milostpána!

Lid. (k Petrovi). Vy blázníte!

Doub. Oh! (Vzdychá zhluboka.) Oh! (Slaběji.) Oh!

Petr. Nezapírejte, vy vražednice! což jste neřikala dnes ráno, že budete smažit vepřové? (Vezme talíř se stolu, odvrátí však obličej a chytí se za nos.) Což nejsou tohle vepřové řízky?

Lid. (šeptá Julii něco do ucha).

Doub. Mně je zle — ach zle! ve všech — údech — mně to — škube. Ach Bože! na mne jdou smrtelné mrákoty! (K Lidušce.) Liduško, to jsem si od vás nezasloužil!

Julie. Otče, zpamatuj se!

Doub. Ubohé, opuštěné dítě!

Julie (k Petrovi). Rychle, doskočte pro našeho lékaře; ale počkejte — (Šeptá mu něco do ucha.)

Petr (odloží talíř). Ano, skočím pro lékaře, ať se dokáže, že to jsou — trichiny! (Odkvapí.)

Lid. (pro sebe). Daří se vše dobře, jen kdyby teď přišel Květenský.

Doub. Strašné to bolesti! Ach ouvej, už cítím, jak se mi trichiny do kostí zažirají! to bude má poslední hodinka. Julinko, Julinko, rozluč se s otcem svým!

Julie (plačíc). Ach já ubohý sirotek!

Doub. Ubohé dítě! ty zde zůstaneš bez podpory, opuštěna od celého světa. To je bolest! — Ach, kdyby jen ten Květenský....

Julie. Květenský se mne ujme, drahý otče, on mě neopustí.

Doub. Máš pravdu, a protož raději si ho vezmi, než ze světa toho se odeberu. (Švíjí se poznovu.) Ouvej — to jsou bolesti! to to škube! — ouvej!

Květ. (vrazí do pokoje). Probůh, jaké to neštěstí! Petr mi vypravoval, že pan Doubrava —

Doub. (slabě). Ano — trichiny —

Julie. Ach, kdyby tady byl náš lékař!

Krět. Kdybych vás mohl svým životem zachránit, rád bych to učinil, neboť — (pohnut) bez Julie nelze mi žítí.

Doub. (sténaje). Toť smrtelný chrapot! ach, já nešťastný! (Drží se u žaludku.) Ouvej — už mi není pomoci! Julinko! Květenský —

Julie. }
Květ. } **Drahý otče!** (Kleknou před ním.)

Doub. **Buďte svoji.** (Pozvedne ruce.) **Žebnám vám! Buďte šťastni!** (Oba mu líbají ruce.) **S Bohem!** (Sklesne opět.)

Výstup 7.

Fialka. Petr. Předešli.

Fialka (přistoupí k nemocnému a sahá mu na puls).
Co vám schází?

Doub. **Ouvej, mně je zle! Trichiny!**

Fialka. **Jedl jste vepřové maso?**

Petr (přiskočí s talířem). **Zde jsou ty řízky, od kterých pán jedl!**

Fialka (problíží maso a dá se do smíchu). **Hahaha!**

Julie }
Květ. } (udiveni). **Co to?**
Petr }

Fialka. **Haha! toť je věru k popukání! vždyť tyto řízky jsou z telecího masa!**

Všichni (se shrnou okolo něho). **Z telecího masa?!**

Fialka. **Liduško, jaké jsou to řízky?**

Lid. **Telecí.**

Petr (k Lidušce). **A to vepřové?**

Lid. **Straší ve vaší hlavě.**

Doub. (zpamatovav se ze strachu a okřívaje). **A ty trichiny?**

Fialka. **Jsou pouze ve vaší fantasmii; ze samého strachu dostal jste obyčejné křeče, z kterých se brzy zotavíte.**

Doub. **Bohu díky! — Už věru je mi líp.**

Petr (prohlíží ještě pořád řízky). Kde jsem jen měl oči! (K Lidušce.) **Odpusťte** mně, že jsem vám ukřivdil.

Doub. Ano, Liduško, vy jste přece poctivá.

Lid. Já si ze všeho nic nedělám, jen když tito (ukazuje na Julii a Květenského) jsou svoji.

Julie (přikročí s Květenským k otci). Ó jak jsi nás učinil šťastnými, otče!

Květ. Kterak jsme blaženi!

Doub. Dejž to Bůh — jen když nemám tri-chiny! to by byla má smrt! — Jen jednu výminku vám kladu, pane Květenský — abyste se totiž stal praktickým člověkem! Dělejte si básně mnoho-li chcete, jen mi slibte, že *mimo to* se budete za-nášeti něčím užitečným, co vynáší peníze. Prozatím vám svěřím správu svého domu ve Spálené ulici.

Květ. S radostí přijímám vaše nabídnutí.

(Opona spadne.)

(Právo ku provozování spisovatelka sobě vyhrazuje.)

Na zdar důstojného!

Dramatický žert v jednom jednání.

O s o b y:

Jaroslav.

Helena, jeho manželka.

Aninka, komorná.

Místo děje: Byt Jaroslavův.

Elegantní pokoj s postranními dveřmi. Uprostřed kulatý stůl; na něm snídaně.

Výstup 1.

Jaroslav. Helena. Aninka.

Anin. Zde je „Bohemie“.

Hel.

Sem s ní, sem!

(Aninka odejde.)

Jar. Té ty se chápeš vždycky s pospěchem; však „Národní“ neb jiný český list po celý rok tě nenapadne číst.

Hel. Vždyť víš, že česky čísti neumím; sotva že řeči trochu rozumím, nebť u nás doma, jak celý svět ví, se ani slova česky nemluví.

Jar. Pěkná to rodina a česká přec!

Hel. Můj otec není žádný vlastenec; jeť ze starého ještě saekula.

Jar. A víc, než vlasti, přítel pokula.

Hel. Neurážej mi otce!

Jar.

Ďas ho vzal,

že dítky své tak špatně vychoval!

Štěstí ještě, že mne za muže máš.

Hel. Nu ovšem, ty mně lepší školu dáš!

Jar. To přísahám a podíváš se na to, jak budu plnit, co mám předsevzato.

Prozatím ke cti učitele svého

zvolej mi hezky: Na zdar důstojného!

Hel. Ty's blázen hotový a ztřeštěnec!
 Celičký den meleš tu jednu věc
 a mně, jež o ní nemá ponětí,
 ku poučení nechceš přispěti.
 Nač bych to volala, co neznám ani?
 Dřív vylož mi to —

Jar. Ouha, vzácná paní!
 Chceš-li mít zprávy o tom původní,
 rač pilně čítat jenom „Národní“;
 tam v každém čísle něco o tom stojí.

Hel. Prosím tě, muži, nech mne na pokoji!
 Kdyby ta hloupost tvá za něco stála,
 jistě by také *tato* o ní psala;
 že však to nic a hloupé nic až strach,
 stojí to jenom v českých novinách.

Jar. Hrome! tu urážku mi odvoláš!
 Ještěrcí jazyk věru, ženo, máš!
 Tak ctiš ty tedy city muže svého?
 Hned zvolej mi teď: „Na zdar důstojného!“

Hel. Hoho!

Jar. Že ne?

Hel. Ne! ne!

Jar. Pak zviš můj hněv
 za to, že's zpěníla mou českou krev!
 Dobře se měj tu se svou *tetičkou*,
 já vydám se na cestu maličkou.

Hel. Jakže? ty bysi chtěl —?

Jar. Jen na pár dní;
 zde doma brzo život zevšedni.

Hel. Já půjdu s tebou.

Jar. Nikam!

Hel. Tyrane!

Toť z příčiny jen dávno hledané;
 ty ženu svou chceš proto opustit,
 abys jinde volněji moh' žít

*

a jíst a pít a hrát a tancovat,
a dokonce snad jiné milovat.

Ne, ne, ty nesmíš —

Jar. Kdo mi zabrání?

Hel. Má matka —

Jar. Pravda, ta je k zoufání;
však tentokrát i té se nebojím
a slovu svému jistě dostojím. (Bere klobouk.)

Hel. (prosebně). Muži! Jaroslave!

Jar. Co dobrého?

Hel. Jak že to je?

Jar. Na zdar důstojného!

Hel. A co to je?

Jar. Tam leží „Národní“.

Hel. Tvá urputnost je věru původní.
Nechceš-li ty povolnějším být,
pak dobrá, pane, dobrá — můžem jít!

Jar. (obrátil se ke dveřím).

Hel. Stůj!

Jar. (pro sebe). „Noho posvátná —“

Hel. Ty zrádný muži!
ty vlku ohavný v beráncí kůži!
jak můžeš ženu svou tak týrati,
že nechce šaškům tvým hned zvykati?

Jar. Již zas? Panička čím dál horší je —
a protož raději: Servus! adieu! (Odchází.)

Hel. (chytí jej za šos). Naposled již —

Jar. Poslechni muže svého
a rychle zvolej: Na zdar důstojného!

Hel. A ne a ne a stotisíckrát ne!

Jar. Nu dobře tedy: Servus! adieu! (Odejde.)

Hel. (sama). To svéhlavost je věru kamenná!
on opustí mne a snad na týden,
že po něm nechci zhola bláznit jen;
neboť co to vůbec jinak znamená?

Já čítám denně přec a celý list,
 ni v inserátech není o tom číst,
 a v kostele ni na trhu ni kdes
 neslyšela jsem o tom ani bles;
 tuť patrnó, že celá bloupost ta
 ten smysl má as jako: ratata! —
 Zdali pak v skutku šel? Ach nikoli,
 vždyť nesháněl se ani po holi,
 a bez té nejde přec na ulici;
 on lapit mne jen chtěl na udici.
 Však ne a ne, já se mu nepoddám
 a raděj týden s ním se pohněvám!

Výstup 2.

Aninka. Helena.

Hel. Ach dobře, že jsi tu. Viděla's pána?

Anin. (stranou). Ovšem a dobrá instrukce mi dána.

(Nahlas.) Ano; pravil že jede na venek.

Hel. (pro sebe). Toť hanebné! to za mou lásku
 vděk!

(Nahlas.) A viděla's jej v skutku odjeti?

Anin. Prv chtěla jsem mu jíti v zápětí,
 pak v domněni, že o tom víte snad,
 přestala jsem jej dále sledovat.

Hel. Ty's hloupá husa! — Tedy v skutku šel?
 pro nic tak těžce na mne zanevřel?
 Pro nic? (S pohledem na Aninku.)

Ha! kdyby *ta* to věděla!

Slyš, Aninko — však jak se jí jen ptát,
 bych nemusela se jí zpovídat? —

Slyš, děvče; já jsem již zapomněla,
 co to as znamená dobrého, zlého,
 když muži říkaj': Na zdar důstojného?

Anin. (pro sebe). Dobře že vím, co na to říci mám.
 (Nablas.) Tu zprávu, paní, mohu dáti vám:
 znamenáš to as pozdrav takový,
 jak kdy se čtveráci dva osloví
 a řeknou si, oba tak veselí:
 Ať žije rozkoš! Pijme, přáteli! —
 aueb tak podobně —

Hel. Toť možné dost.

Však není-liž to holá pitomost?
 A pro to tolik hluku nadělal
 a odjel ošklivý ten Belial?
 Ó muži, muži, haďí plemeno!
 ba nemohu vám přijít na jmeno!
 Pro každé nic hned ženu opustit!
 To Bůh však nemůže mu odpustit
 a jistě naň, by trestu za to našel,
 pošle nanejmiň rýmu nebo kašel! (Odejde.)

Anin. (sama). Tou as to trhá, že pán odejel;
 on zatím však jen do kavárny šel,
 a nežli mine malá chvílička,
 bude tu zas jak zmoklá slepička.
 Věru, že nelze tomu rozuměti,
 proč se ti dva tu škádlí jako děti
 a k tomu — co je to jen napadlo! —
 pro veliké národní divadlo.
 To ubožátko věru nevinnou
 již mnohé bylo hádky příčinou;
 ba snad již dávno v slávě bude státi,
 než přestanou se lidé pro ně práti,
 a než se ti, kdož jemu nepřejou,
 v něm samém ještě rádi ohřejou.

Výstup 3.

Jaroslav. Aninka.

Jar. Kde je má paní?

Anin. Tam!

Jar. Co dělá as?

Anin. Velmi se zlobí a hubuje na vás,
že prý jste pro nic za nic odešel.

Jar. Čtla „Národní“?

Anin. Nečtla, ptala se však,
co znamenaj' ta slova —?

Jar. Jakže? jak?

A ty's jí řekla?

Anin. Pravdu nikoliv,
řkouc, že to může býti cokoliv.Jar. Aj dobře tak; chce-li to z gruntu znát,
musí se do „Národních“ podívat,
a když čte celý den již „Bohemii“,
také *těm* věnovat malou chvíli.
Zde jsou; dám jí je hezky na oči,
snad se k nim přece tajně přitočí
a podívá se co tam stojí as.

Já na venek pak podívám se zas.

Anin. (vzkřikne). Ach!

Jar. Co pak je ti?

Anin. Něco s vysoka
mi padlo právě tuhle do oka.
To bolí —

Jar. Ukaž, já ti pomohu.

Anin. Ach!

Jar. Již zas?

Anin. Šlapete mi na nohu.

Jar. (prohlíží oko): Kde pak to vězí?

Anin. Zde.

Jar. (pro-sebe).

U čistěny!

ten žabec oči má jak plameny!

a jak tu na mně špouli hubičku!

(Nahlas.) Hej, nahní trochu nazpět hlavičku.

(Pro sebe.) A zoubky má tak malé, bělounké
a rámě kulaté a hezounké.

U čerta, kdybych neměl zásady,

štípnul bych ji nanejmiň do brady.

(Nahlas.) Tak! Dobrá! (Pro sebe.) Mám? Ach,
což pak na tom zlého?

Jen jedinou! to na zdar důstojného!

(Nahne se nad ní chtěje ji políbit.)

Hrome, má paní! (Helena se objeví v postran-
ních dveřích.)

Jar. (uteče druhou stranou).

Výstup 4.

Helena. Aninka.

Hel.

Aj, co musím zřít?

Mluv, ničemo! on chtěl tě políbit!

(Aninka uteče.)

Hel.

To tedy to jeho

zamilované: Na zdar důstojného?

kdy hýří, výská, pije s přáteli,

kdy s lecjakou se služkou veselí?

(Zakrývá si tvář rukama.)

Však nepravil mi, že tu v novinách

to denně stává? snad že na postrach?

Nebť aby tohle listy chválit měly,

toť bylo by již proti Stvořiteli!

(Vezme noviny do ruky.)

Hm! nemám věru dosti kuráže

nahlídnout, co se mi zde ukáže.

Buď si jak buď! již musím pravdu mít! —
 Ha, toť je on! nechci jej ani zřít!
 (Pustí noviny na zem a odběhne.)

Jar. (opět vstoupí stranou).

Utekla? Dobrá! Právě zpomínám,
 že do bazaru něco sebrat mám.
 Tím mohu krásně jí též překvapit,
 dám-li tam její jméno postavit.
 Seberu kde co máme zbytečného
 a šups! s tím tam — ke zdaru důstojného!
 (Sbírá a shání po pokoji.)

Ten zvonek zde — tu vásu — sklenici —
 a zde svou novou noční čepici —
 zde její vyšívané pantofličky,
 jež k svátku dostala prý od tetičky.
 Tu je též náký šperk a snad i zlato —
 nu, však se podíváme venku na to.
 (Vřele.) Kéž by to posledním již dárkem bylo,
 jenž schází nám na veliké to dílo!
 Teď rychle s tím do této krabice,
 a pak tam, do růžové ulice.
 (Skládá to do škatule.)

Výstup 5.

Helena. Jaroslav. Později Aninka.

Hel. (byla již před chvílí vstoupila, jej pozorujíc).

Nic dále, pane? Máte toho dost,
 či mám vám přidat ještě náký skvost?

Jar. (rychle). Přidej, ženuško, přidej něco
 svého;

vždyť je to všecko „na zdar důstojného“.

Hel. (zlostně). Aj hanba tobě, zrádce, záletníku,
 jenž ženu loupiš ze starého zvyku!

jenž bereš jí potají šperk i šat,
by's mohl to své milostnici dát!

Jar. Ženo, ten nápad škrtni s programu!
Je tohle nějaký dárek pro dámu?

(Vytáhne ze škatule noční čepici.)

Hel. Ty's bídný lhář a zrádce, záletník!

Jar. Půl města sběhne sem se na ten křik!
Ženo, mlč, prosím tě a nech mne jít!

Hel. Ni stébla nesmíš odtud odstranit!

(Tahá se s ním o škatuli.)

Jar. Vždyť jsou to dárky, jež se sbírají
a ve prospěch pak věci prodají.

Hel. Ve prospěch lži a záletnictví tvého,
jemuž ty říkáš: Na zdar důstojného!
Pusť mi tu škatuli!

Jar. U ďasů všech!
Což mám snad býti mužem na posměch?
Já nepustím!

Hel. Nuže, pak uvidíme!

(Tahají se.)

Jar. Takhle se nejspíš o ni rozdělíme.

Hel. Já zemru dřív než bych to trpěla,
by jiná mým se šperkem pyšněla.

Jar. Já pak to nikdy trpět nebudu,
by's dělala mi takou ostudu!

Hel. Pomoc! Ach běda, jižjiž ztrácím síly —

Jar. Dobrá, tím větší dáme my si pili,
by naše strana slavně vyhrála.

Hel. Ó že jsem tebe, zrádce, poznala!

Jar. Já také počínám již litovat,
že jsem —

Hel. (pustí škatuli a sklesne unavena do lenošky).

Jar. Ach, děkuji ti nastokrát!

Tak, škatulko, teď's mou až do skonání!

Anin. (rychle vstoupí).

Pro pána krále, jde sem stará paní!

Jar. (pustí leknutím škatuli na zem a stojí ohromen).
Má tchýně?!

Anin. Ano!

Jar. Bože pomiluj!
(Padne na kolena.)

Ženo, teď Villafranka stůj, co stůj!
zde na kolenou svých ti přísahám,
že vícekrát tě již nerozhněvám!

Hel. Nic, nic, ty's zrádce — já ti nevěřím
a slibům tvým již ucho nesvěřím!

Jar. Dokážu svatě, že jsem nevinnen,
jen před tchýní nelezme s barvou ven!

Hel. Tu proto nerad vidáš u sebe,
že káravou je metlou na tebe.

Jar. Já koupím klobouk ti a nové šaty,
jen s paní tchýní ať je pokoj svatý!

Hel. Nuže a povíš mi — ?

Jar. Jak nevinné
tě heslo popudilo jediné,
a že až budeš pravý smysl znát,
své prchlivosti budeš litovat.

Hel. Ó známť já již ten pozdrav veselý:
Ať žije rozkoš! pijme, přáteli!
aneb když takhle služky libáme,
toť také při tom „Na zdar“ voláme.
Není-liž pravda?

Jar. Lež to, paničko,
sem nahlédněte jenom maličko,
zde hádanka ta stojí rozluštěna.

Hel. Poslouchám jen že jsem tvá dobrá žena.
(Slabikuje.)

„Na zdar důstoj —“ toť pranic původního!

Jar. Čti jenom dál!

Hel. „— divadla národního.“
(Sklopí oči k zemi.)

Jar. Máš pravdu, že se studem zardíváš
a do očí mi přímo nedíváš,
neboť pro rádeček pohodlný k čtení
měla jsi muže svého v podezření
a od rána až skoro do oběda
jej trápila a soužila až běda.

Hel. Odpusť!

Jar. Ne, ne! Trest musí býti na to!

Hel. Jaký?

Jar. Ty dokonáš co započato:
sebereš zlaté, stříbrné i šperky,
okrasky, tretky, pejsky i veverky,
a k národního divadla to zdaru
pošleš mi všechno hnedky do bazaru.

Hel. To učiním.

Jar. Již zítřka ať tvé jméno
zde mezi dárci vidím otištěno.

Hel. To uvidíš!

Jar. A rovněž musíš čísti
od dneška také naše české listy,
bys věděla, že Češi ještě žijí
a jinak, než to stojí v „Bohemii“.
Nuž, slibuješ to?

Hel. Všecko!

Jar. Uvidíme!

Teď paní tchýni v náruč poletíme
a zvoláme k ní z gruntu srdce svého
na místě: *Küß' d' Hand* —

Oba. Na zdar důstojného!

(Opona spadne.)

